

Podzim 2015, Kurz pro středoškolské učitele

Nové metody molekulární biologie

Petr Beneš
Ústav experimentální biologie
Přírodovědecká fakulta MU

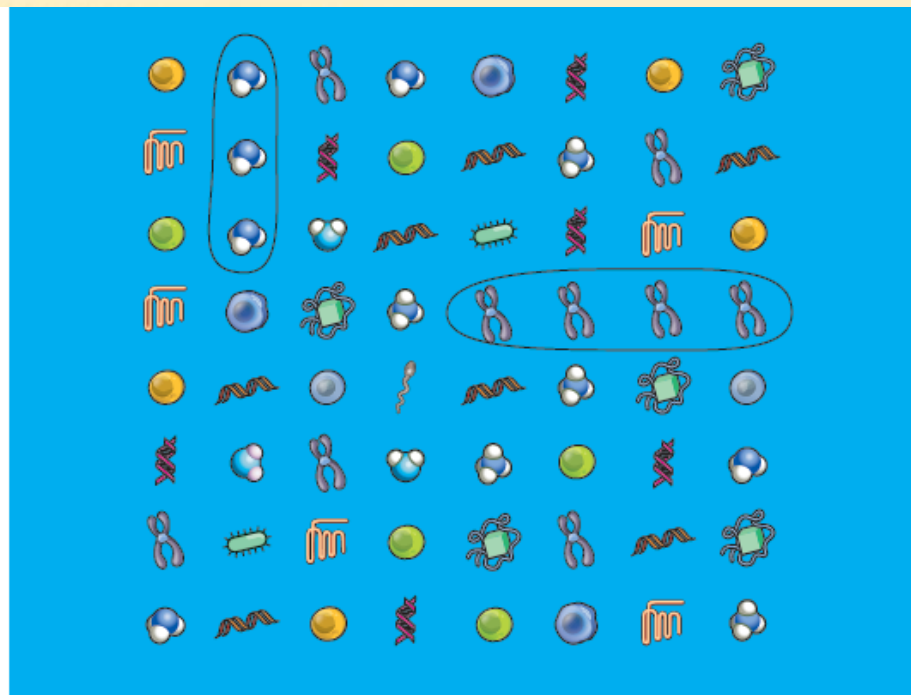
High-throughput methods

- zvýšení rychlosti
- zvýšení počtu analyzovaných vzorků
- zlevnění analýzy na jeden vzorek
- miniaturizace (nano, piko ...)
- automatizace (robotizace)

„large scale biology“ - Genome, Proteome, Transcriptome,
Interactome, Metabolome, Epigenome ...

Systemová biologie - studium komplexních interakcí v
biologických systémech

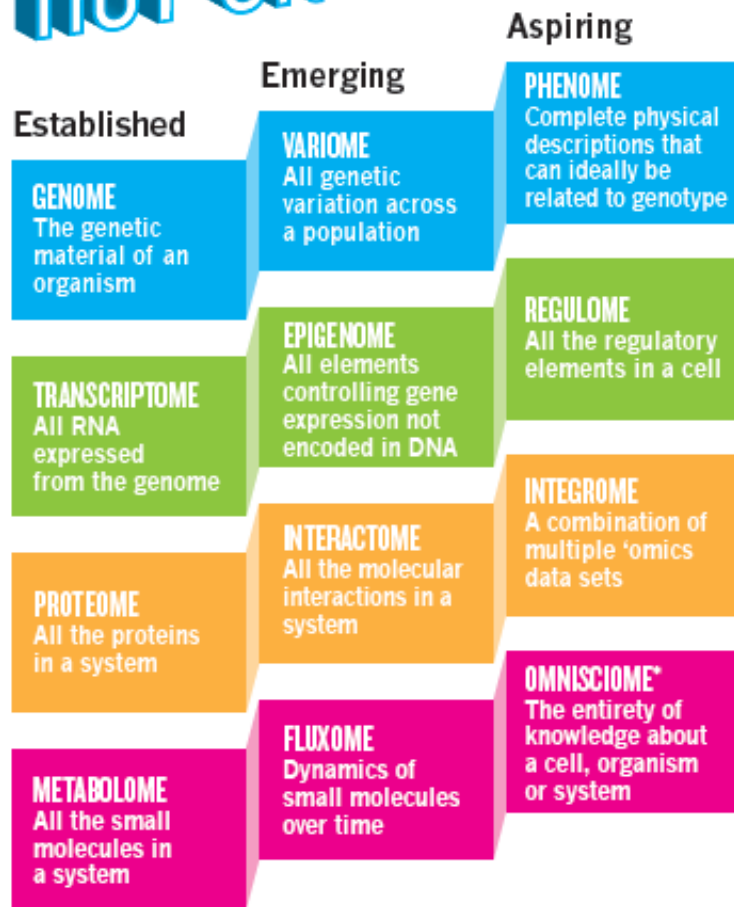
THE 'OMES PUZZLE

Where once there was the genome,
now there are thousands of 'omes.
Nature goes in search of the
ones that matter.

BY MONYA BAKER

Omic bashing is in fashion. In the past year, *The New York Times* and *The Wall Street Journal* have run pieces poking fun at the proliferation of scientific words ending in -ome, which now number in the thousands. One scientist has created a bad-omics generator, which randomly adds the suffix to a list of biological terms and generates eerily plausible titles for scientific papers (example: 'Sequencing the bacteriostaticome reveals insights into evolution and the environment'). Jonathan Eisen, a microbiologist at the University of California, Davis, regularly announces awards for unnecessary additions to the scientific vocabulary on his blog (recent winner: CircadiOmics, for genes involved in daily circadian rhythms).

HOT OR NOT

**Nature's* proposed addition to the scientific nomenclature.

“BY VIRTUE OF
THAT SUFFIX,
YOU ARE SAYING
THAT YOU ARE
PART OF A BRAND
NEW EXCITING
SCIENCE.”

THE GOOD, THE BAD AND THE UGLY

Does your 'ome
meet the criteria?

GOODOME

Encapsulates a new focus
(Interactome: all interactions
between biomolecules)

**Refers to a comprehensive
collection** (Transcriptome:
everything transcribed from
DNA to RNA)

Easy to say (Phenome:
comprehensive physical
characteristics of an
organism)

Easy to understand
(Lipidome: all an organism's
fatty molecules)

BADOME

Renames existing field
(Nutriome: study of
nutrients)

Limited in scope
(Museome: sequenced DNA
from objects in museum
archives)

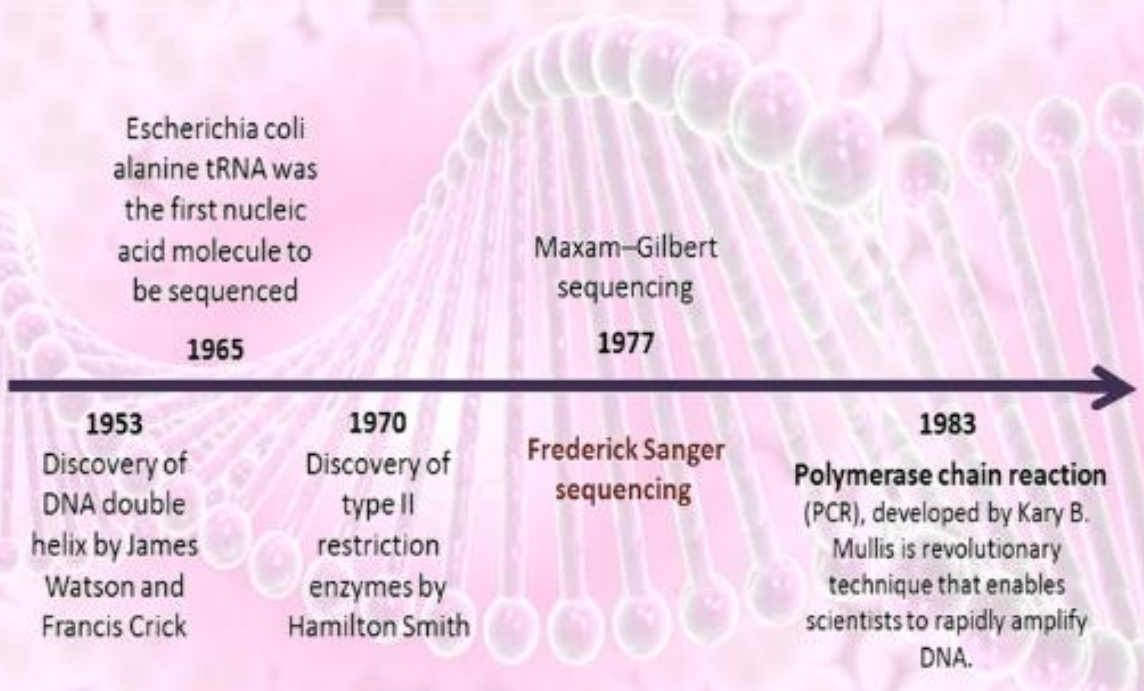
Unpronounceable
(tRNome: collection of
transfer RNAs)

Obscure
(Predatasome: genes used
by predatory proteobacteria
while invading other bacteria)

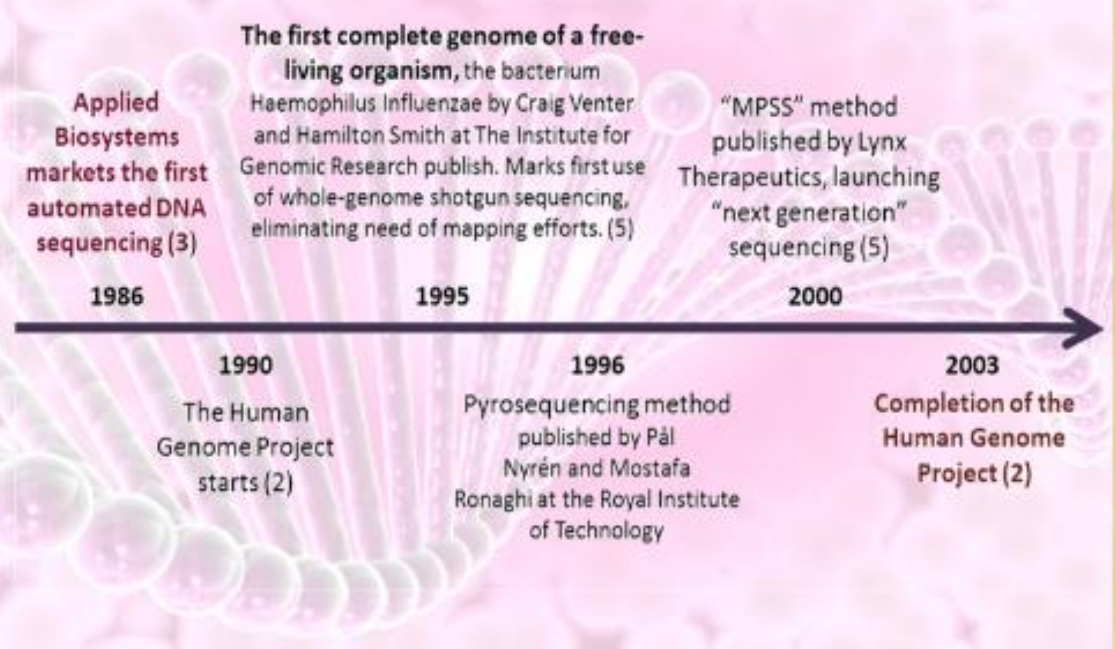

Genomika

Genomika

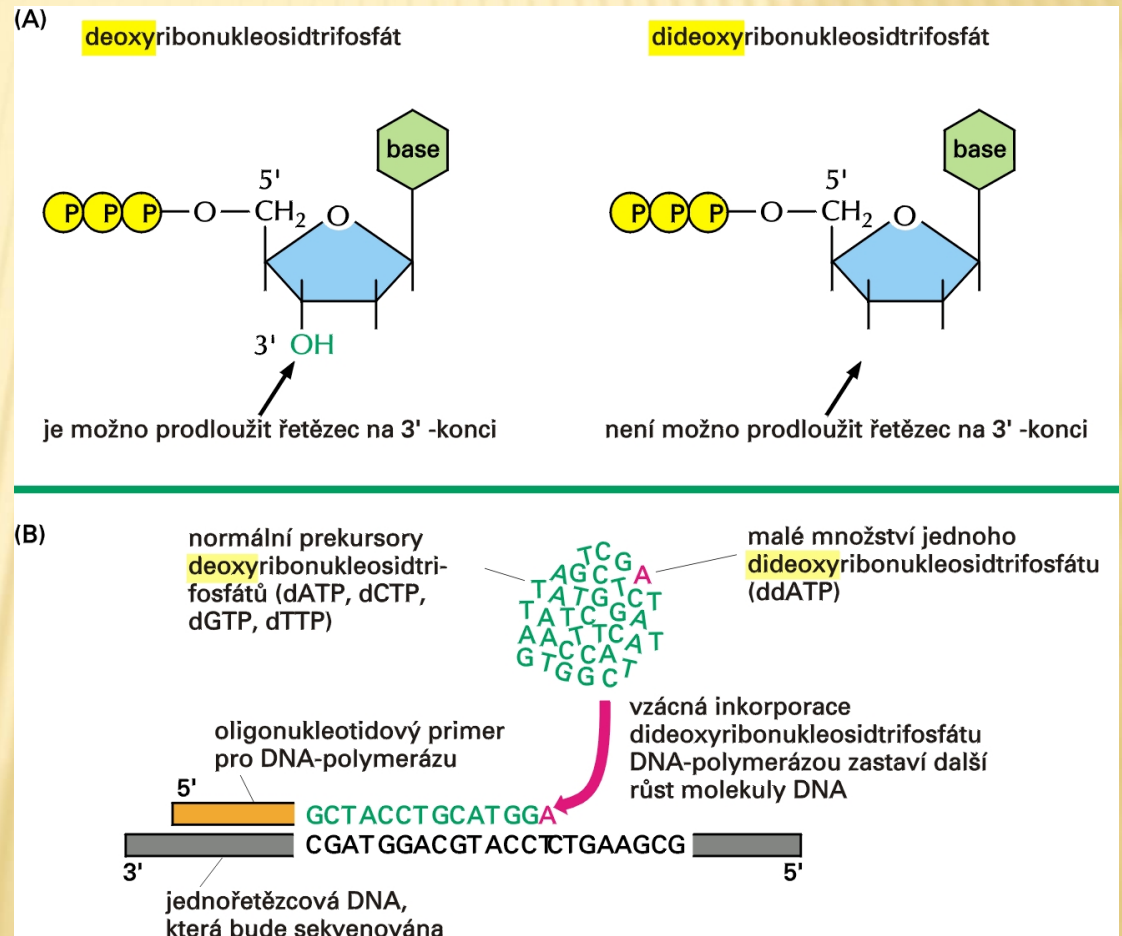
historie

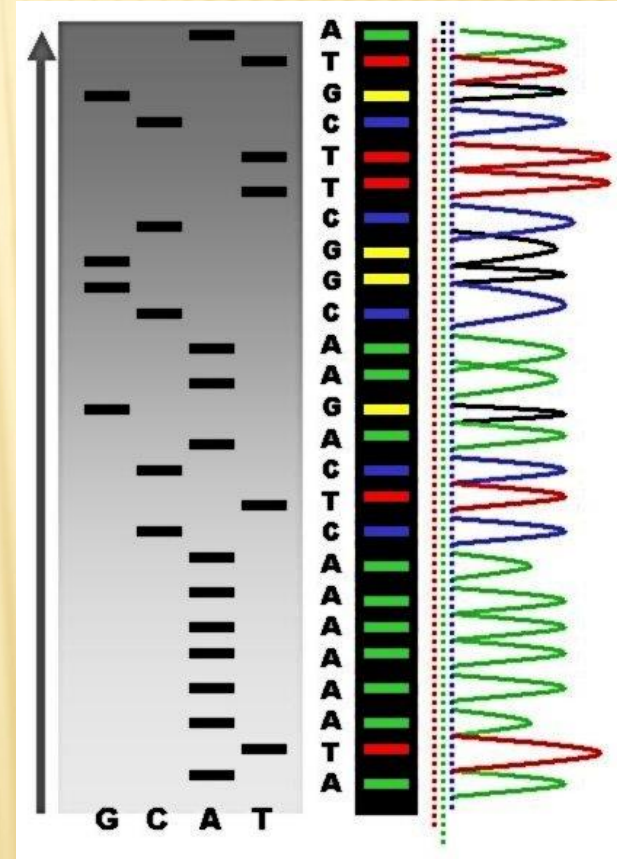
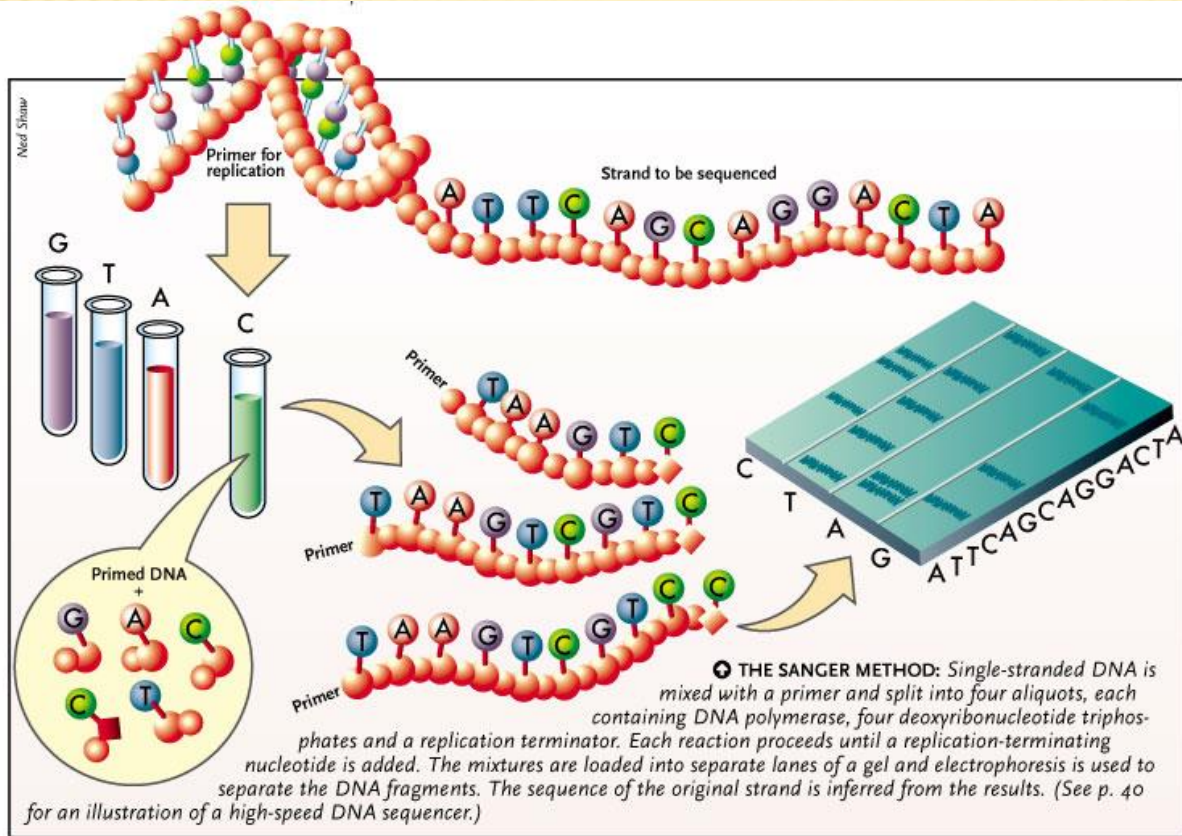
Genomika - sekvenování

→ stanovení primární struktury DNA (pořadí bází)

Sangerova metoda

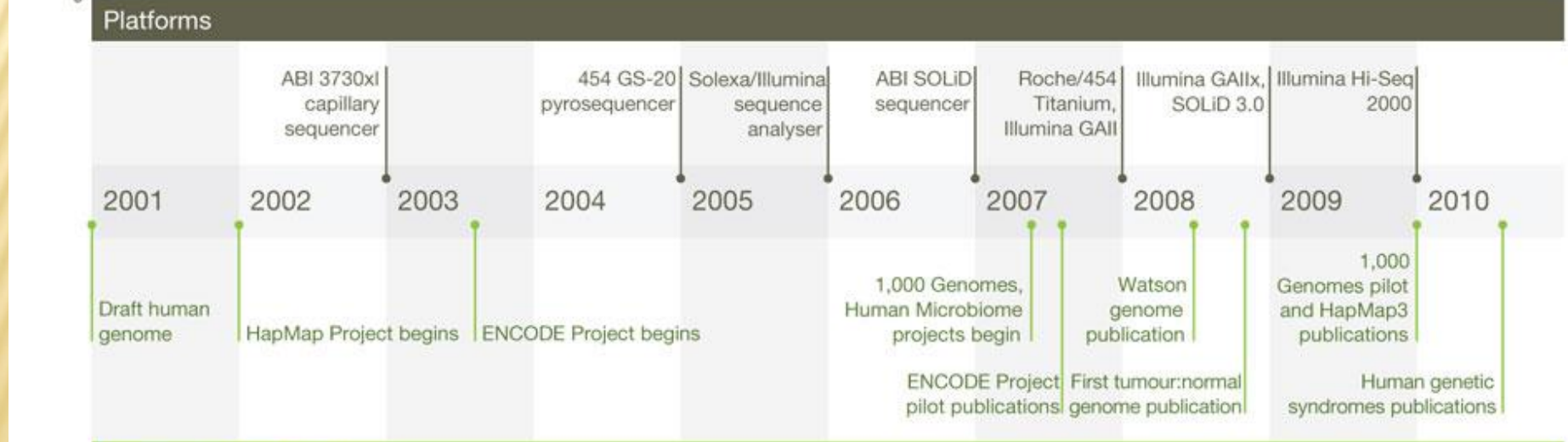
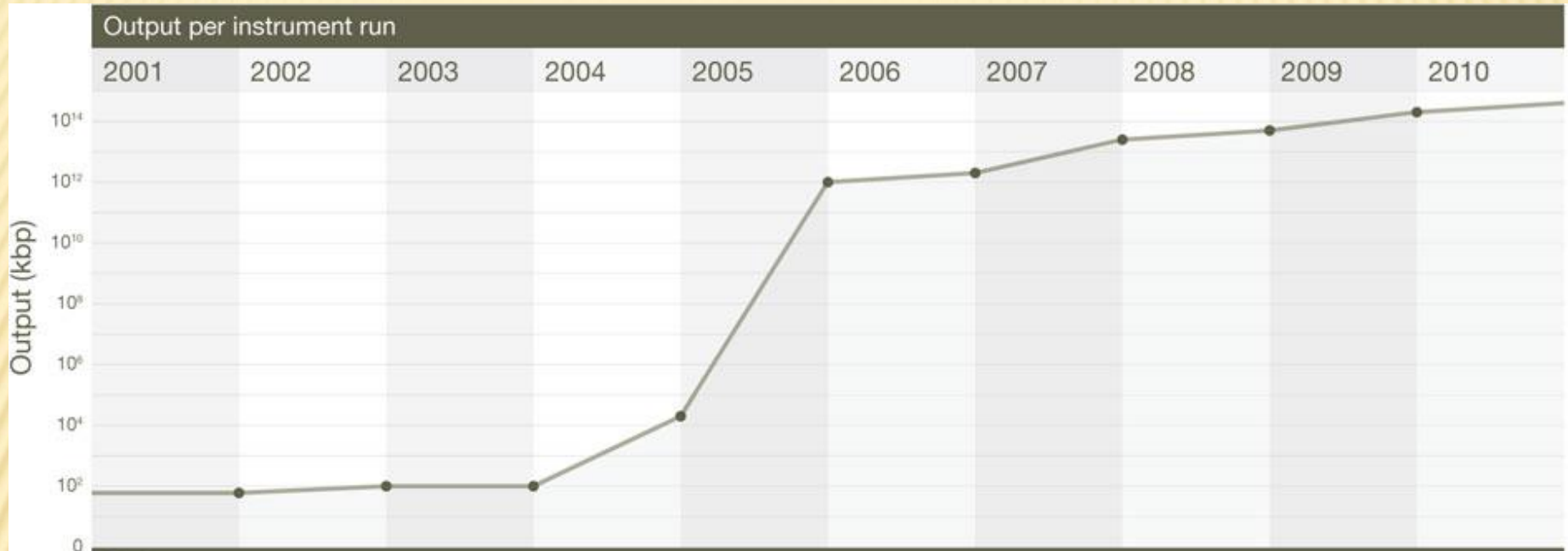

Sangerova metoda sekvenování

- Automatické sekvenování - v 1 zkumavce - různě značené ddNTP

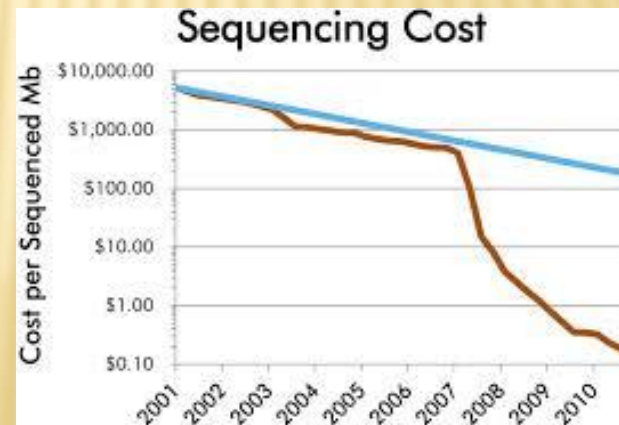
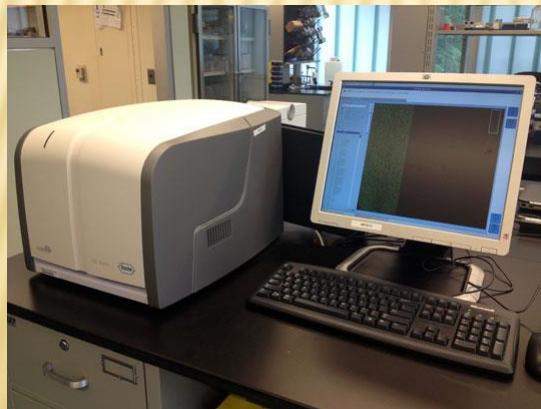

Genomika - sekvenování nové generace

Table 1

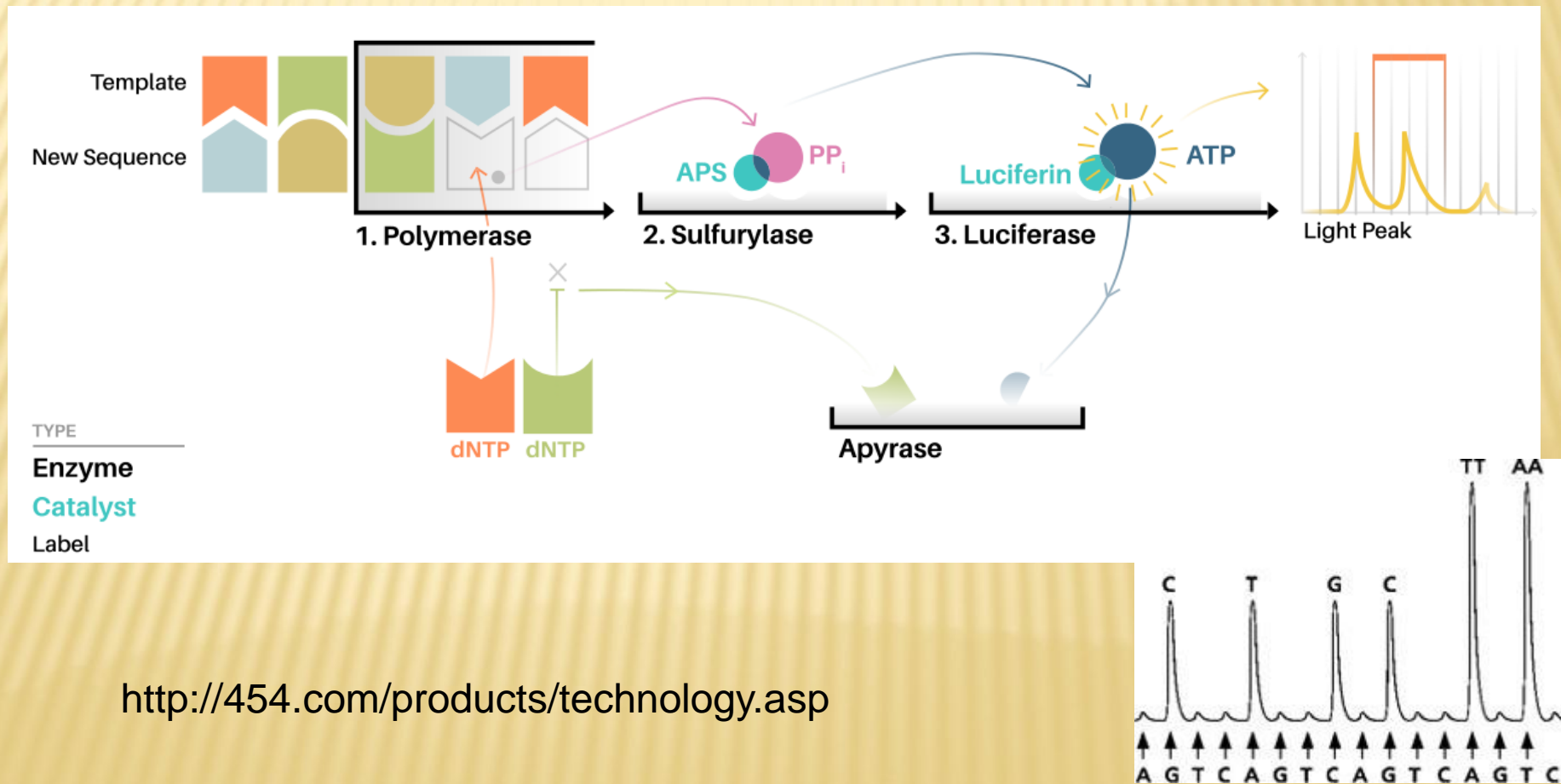
Comparison of next-generation sequencing techniques.

Sequencing devices	Chemistry	Read length (bp)	Run time	Throughput per run
<i>High-end instruments</i>				
454 GS FLX + (Roche)	Pyrosequencing	700	23 h	700 Mb
HiSeq 2000/2500 (Illumina)	Reversible terminator	2 × 150	High output: ~11 days Rapid run: ~27 h	High output: 600 Gb Rapid run: 120 Gb
5500xl W SOLiD (Life Technologies)	Ligation	1 × 75 Frag, 2 × 50 MP	8 days	~320 Gb
<i>Bench-top devices</i>				
454 GS Junior (Roche)	Pyrosequencing	400	8 h	35 Mb
Ion PGM (Life Technologies)	Proton detection	100 or 200	3 h	100 Mb (314 chip) 1 Gb (316 chip) 2 Gb (318 chip)
MiSeq (Illumina)	Reversible terminator	2 × 250	27 h	835 Gb

Pyrosekvenování

- sekvenování syntézou DNA - bez elektroforézy či jiné separace fragmentů
- **Princip:** uvolnění pyrofosfátu při enzymatické syntéze a jeho následná detekce

<http://454.com/products/technology.asp>

Pyrosekvenování

2005 - GS20 firmy 454 Life Sciences (Roche)

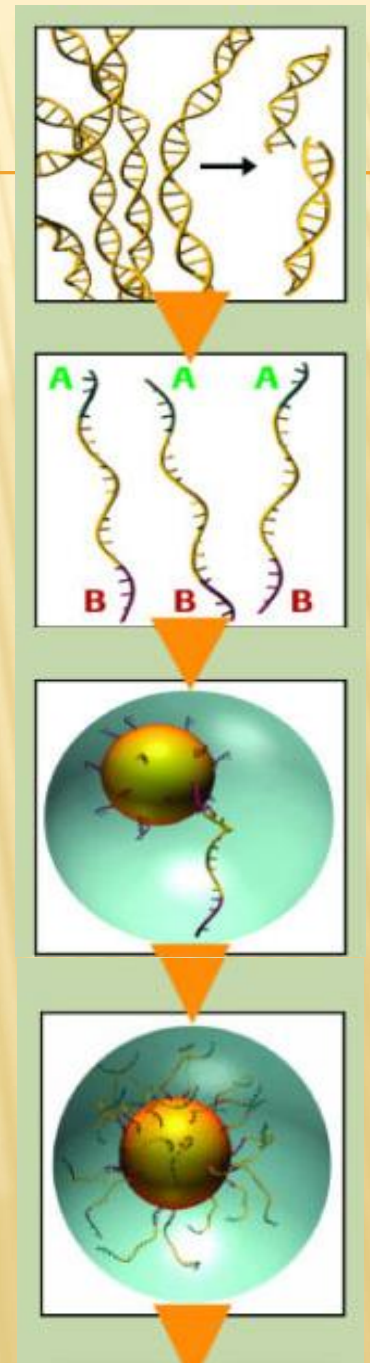
2008 - GS FLX (Roche)

2009 - GS Junior (Roche)

... PyroMark Q24 a Q96 (Qiagen)

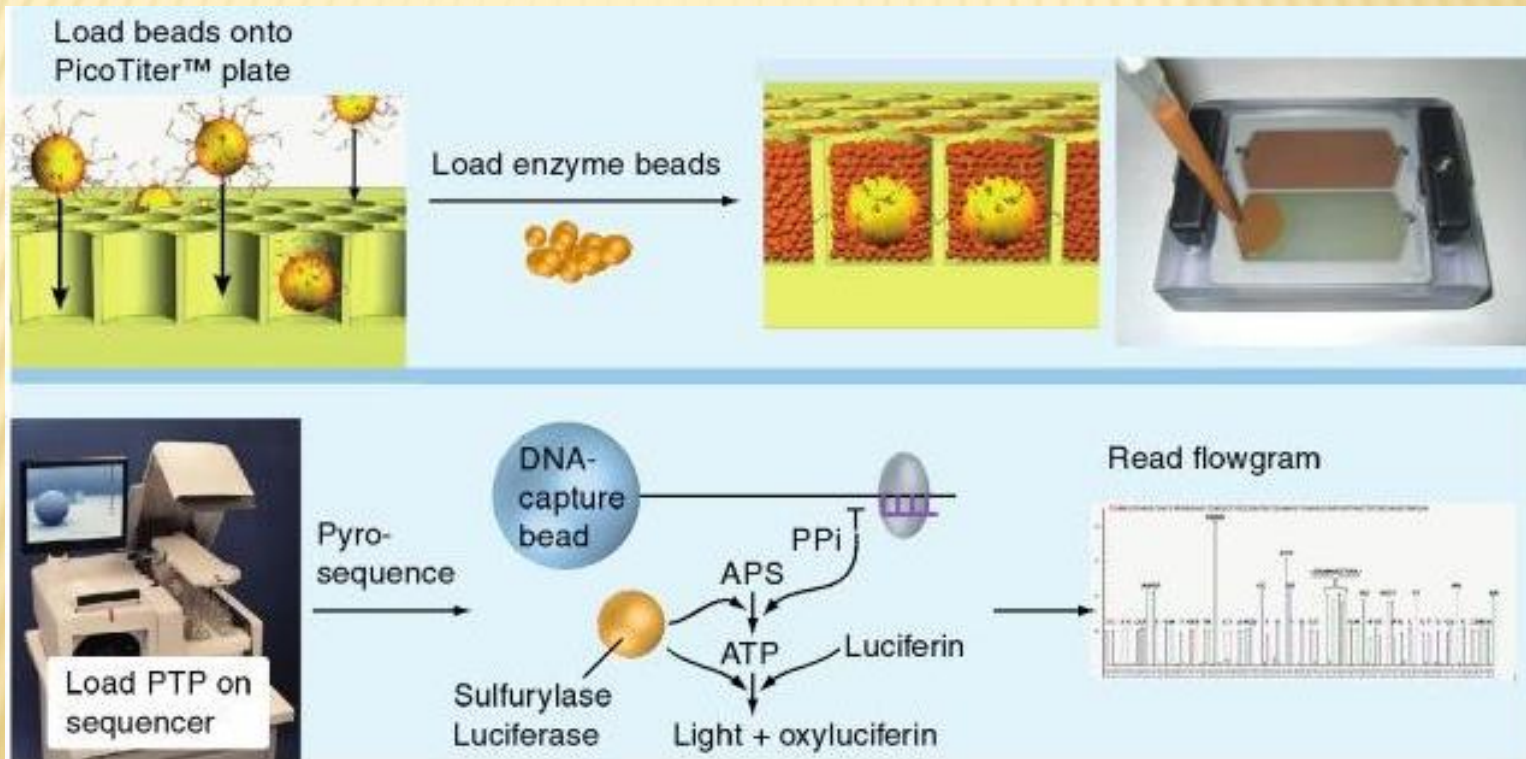
454

- fragmentace genomové DNA (300-800 bp)
- navázání adaptorů (A - pro primer, B - značený biotinem)
- vazba oligonukleotidů na streptavidinové kuličky (1 na 1)
- PCR amplifikace v mikro-reaktorech (kulička „obalená“
1 typem DNA)

Pyrosekvenování

- centrifugace kuliček do PicoTiter destičky (do 1 jamky se vejde jen 1)
- PicoTiter destička - 1600 tis jamek
- pyrosekvenování v každé jamce

... až stovky Mbp v jednom běhu

Illumina (Solexa)

1996 - Pascal Mayer, Laurent Farinelli

- Glaxo Wellcome's Geneva Biomedical Research Institute

Solexa → Illumina

<http://www.illumina.com/technology/next-generation-sequencing/sequencing-technology.html>

MiSeq

Focused power. Speed and simplicity for targeted and small genome sequencing.

▶ REQUEST PRICING

MiSeqDx

Focused Dx power. The first FDA-cleared IVD next-generation sequencing system.

▶ REQUEST PRICING

MiSeq FGx

Focused forensic power. First fully validated system for forensic genomics.

▶ REQUEST PRICING

NextSeq 500

Flexible power. Speed and simplicity for everyday genomics.

▶ REQUEST PRICING

HiSeq 2500

Production power. Power and efficiency for large-scale genomics.

▶ REQUEST PRICING

HiSeq 3000/HiSeq 4000

Production power. Maximum throughput and lowest cost for production-scale genomics.

▶ REQUEST PRICING

HiSeq X Five

Population power. Maximum throughput and lowest cost for production-scale human whole genome sequencing.

HiSeq X Ten

Population power. Maximum throughput and lowest cost for population-scale human whole genome sequencing.

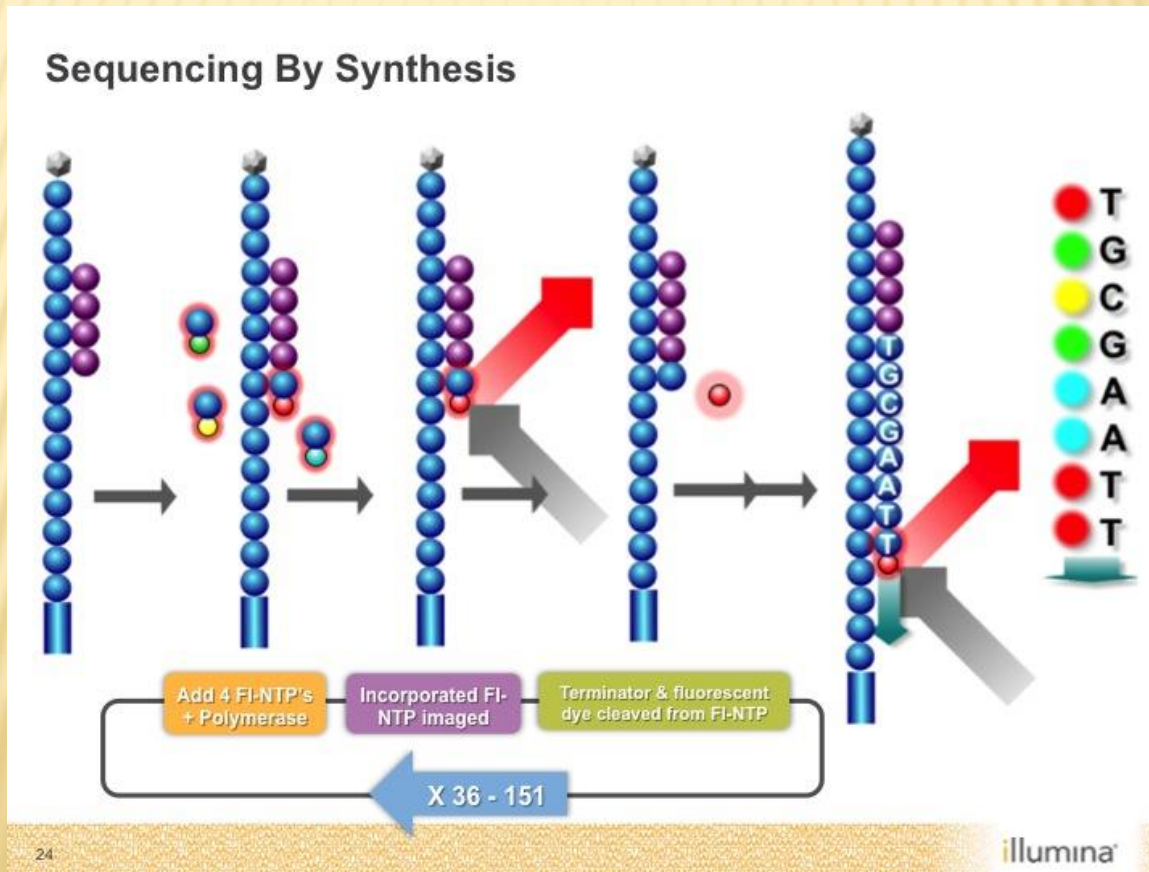
NeoPrep

Powerfully Simple. Library prep reimaged.

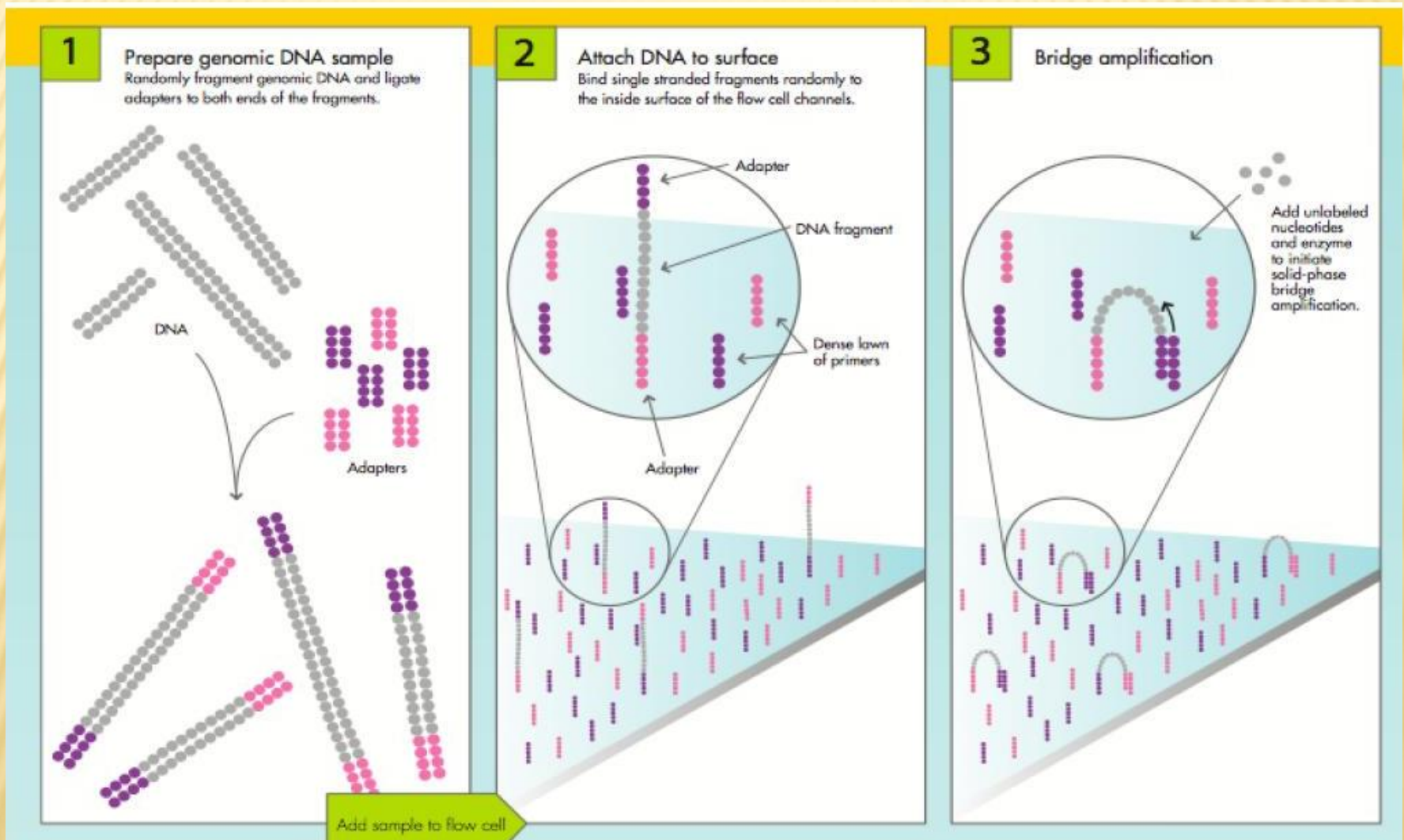
Illumina (Solexa)

- sekvenování syntézou DNA - bez elektroforézy či jiné separace fragmentů

Princip: začlenění značených reverzibilních terminatorů a jejich následná detekce

Illumina (Solexa)

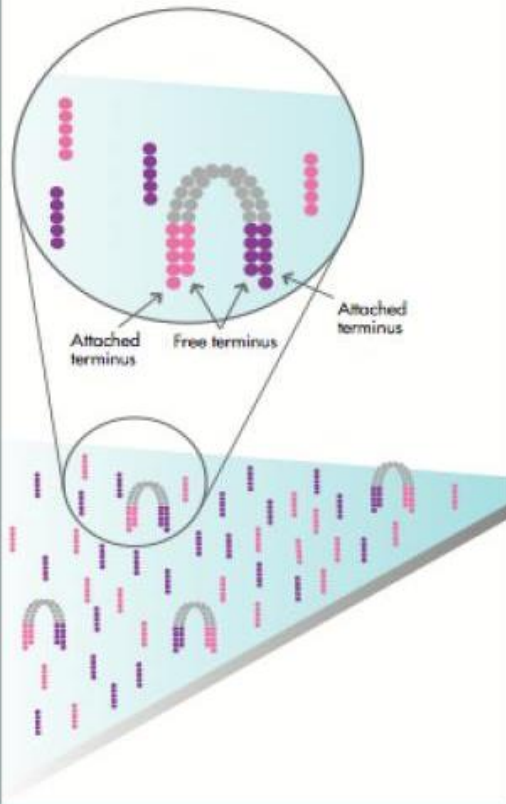

Illumina (Solexa)

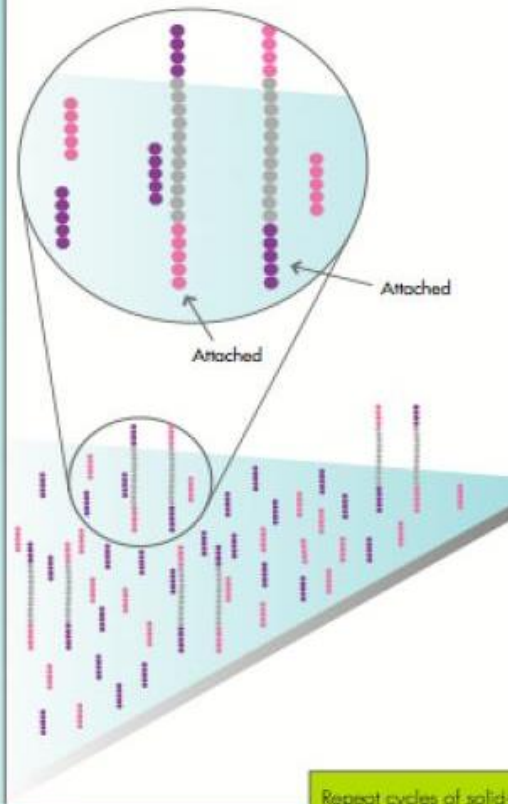
4

Fragments become double stranded

5

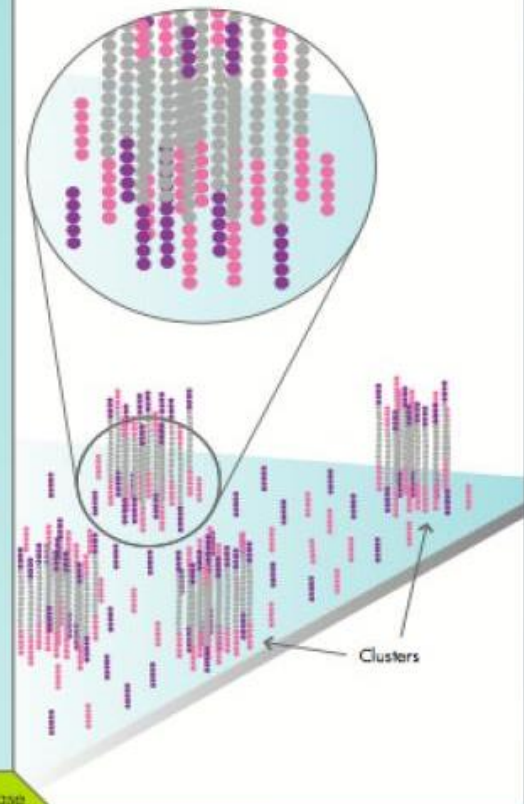
Denature the double stranded molecules

6

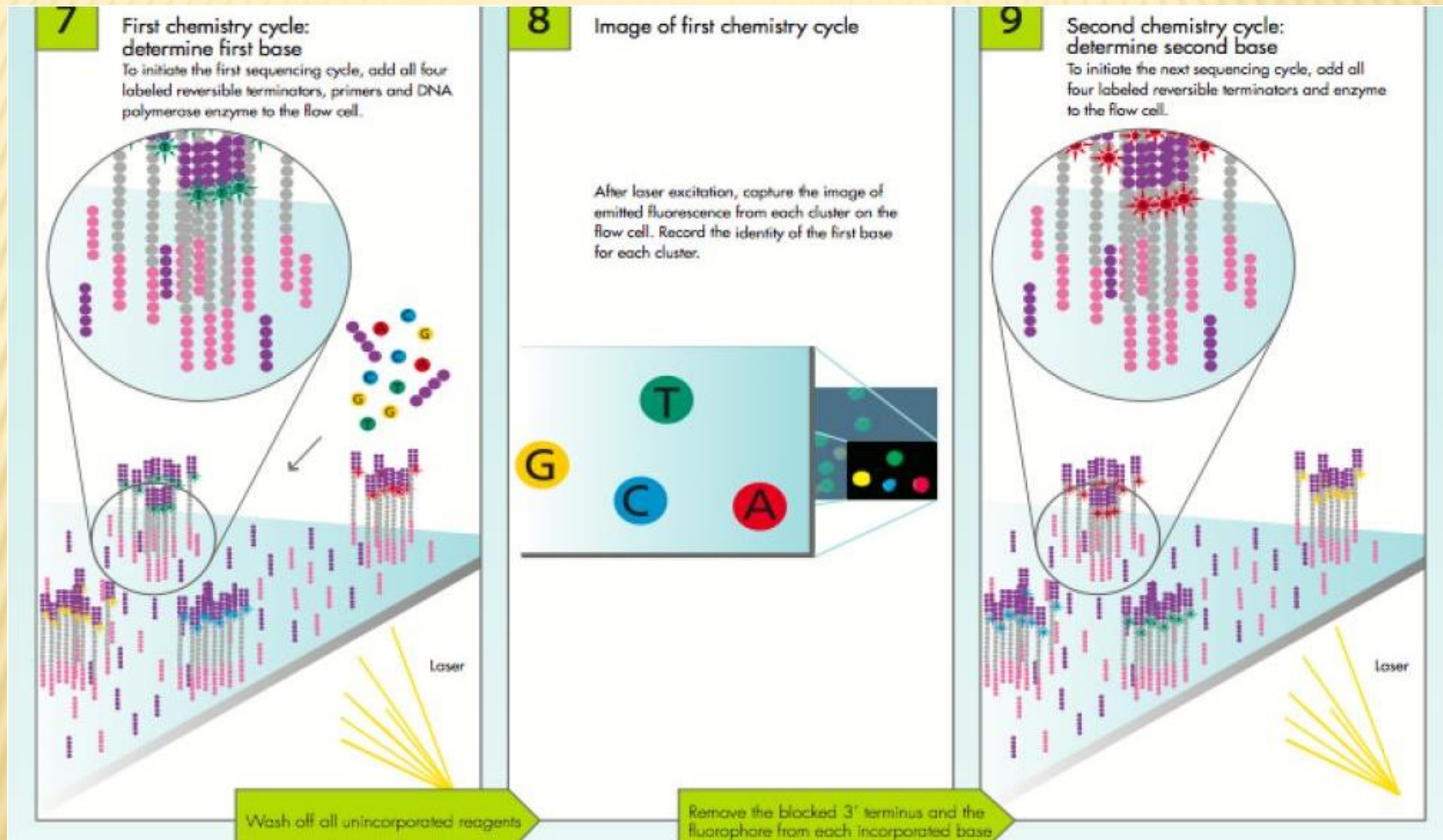
Completion of amplification

On completion, several million dense clusters of double stranded DNA are generated in each channel of the flow cell.

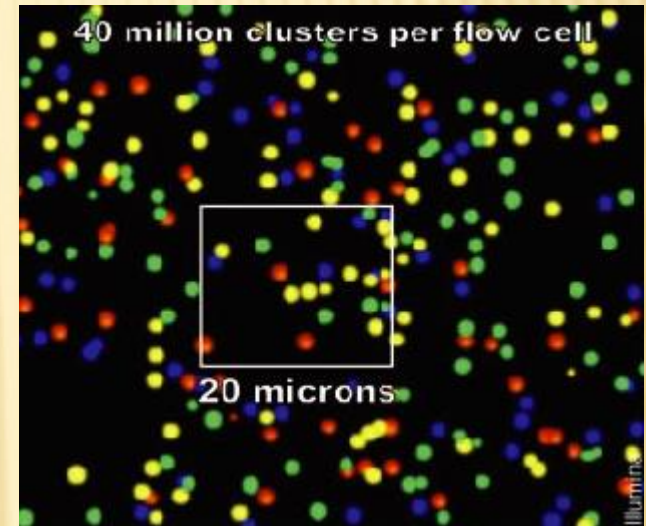
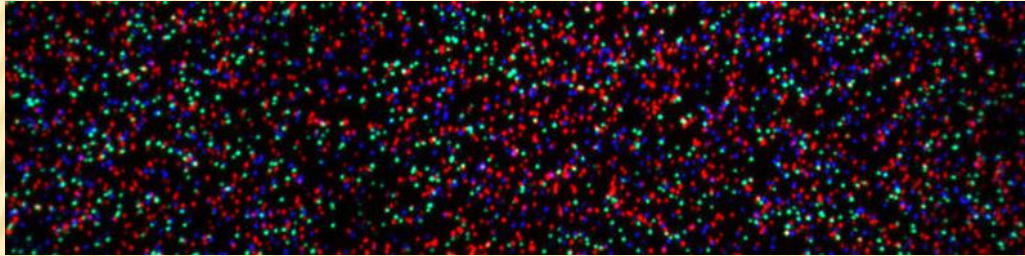

Repeat cycles of solid-phase bridge amplification

Illumina (Solexa)

Illumina (Solexa)

... až **desítky Gbp za den** na jednom přístroji

... Leden 2014 - Illumina - **lidský genom lze osekvenovat za ~ 1000\$**
(přístrojovým vybavením za 10 milionů \$)

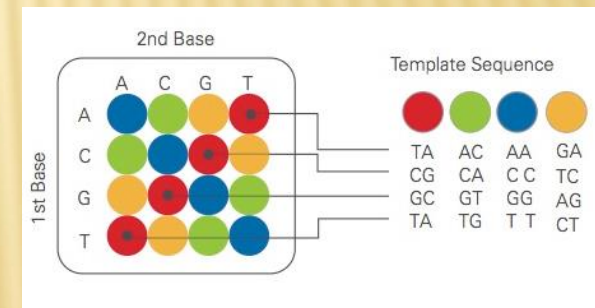
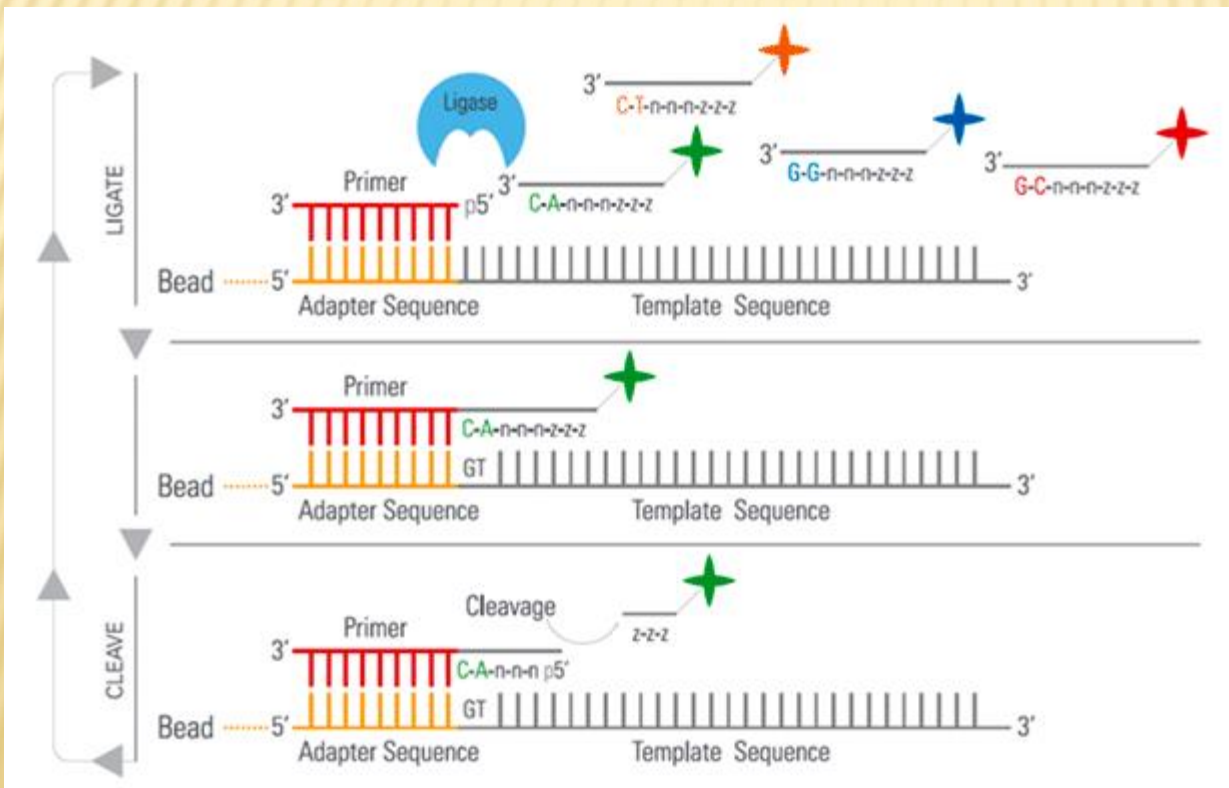
„the **first sequenced human genome** cost nearly **\$3 billion**“

SOLID

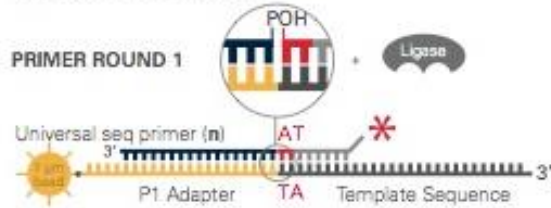
„Sequencing by Oligonucleotide Ligation and Detection“

2006 - Life Technologies (Applied Biosystems)

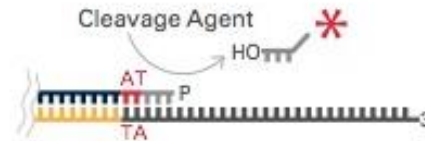
Princip: ligace značených oligonukleotidů dle sekvence templátové DNA + detekce

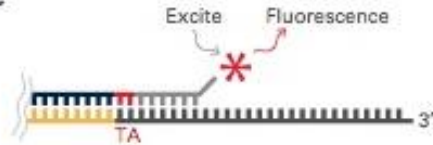
1. Prime and Ligase

4. Cleave off Fluor

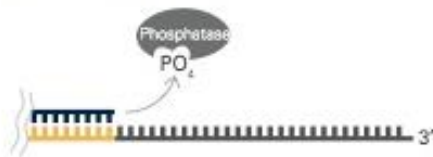
2. Image

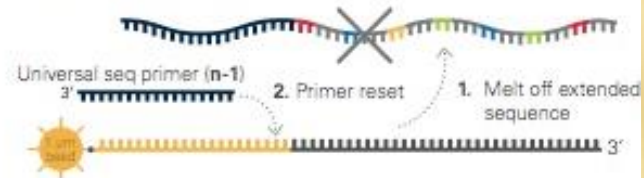
5. Repeat steps 1-4 to Extend Sequence

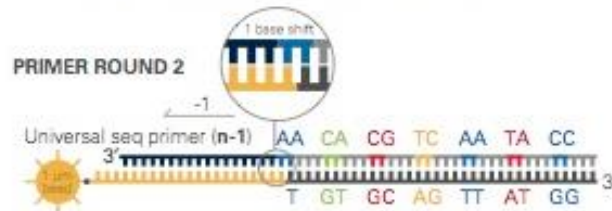
3. Cap Unextended Strands

6. Primer Reset

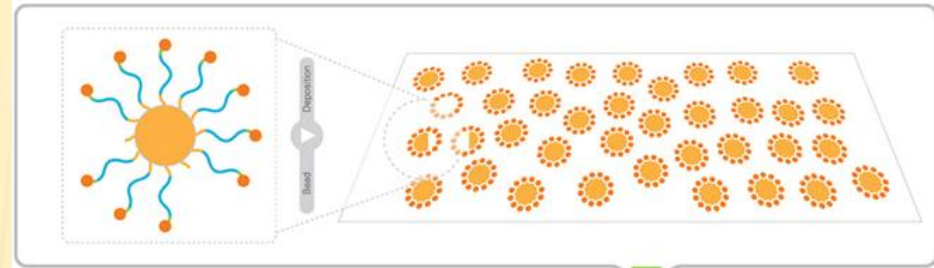
7. Repeat steps 1-5 with new primer

8. Repeat Reset with , n-2, n-3, n-4 primers

SOLID

- adaptory
- vazba na kuličky, klonální amplifikace
- vazba kuliček na skleněný čip
- chemické reakce + detekce

Technologie Ion-Torrent

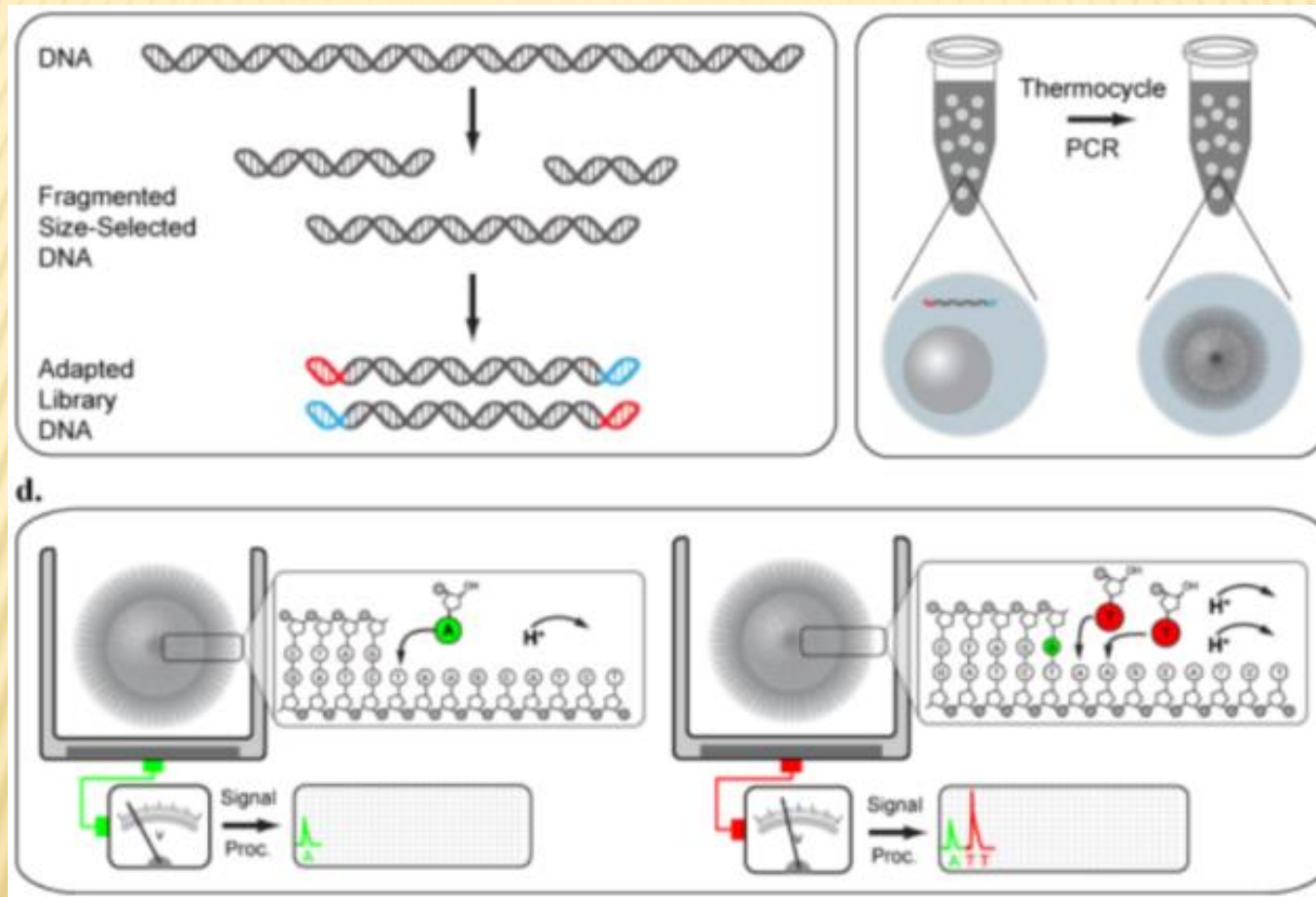
- sekvenování syntézou DNA

Princip: detekce vodíkového iontu uvolněného při začlenění dNTP do DNA

- od roku 2010
- postup přípravy vzorků analogický jako u předchozích metod
(fragmentace DNA, adaptory, klonální amplifikace na kuličkách, chemická syntéza DNA na čipu a detekce)
- detekce: **ISFET** („ion-sensitive field-effect transistor) senzor

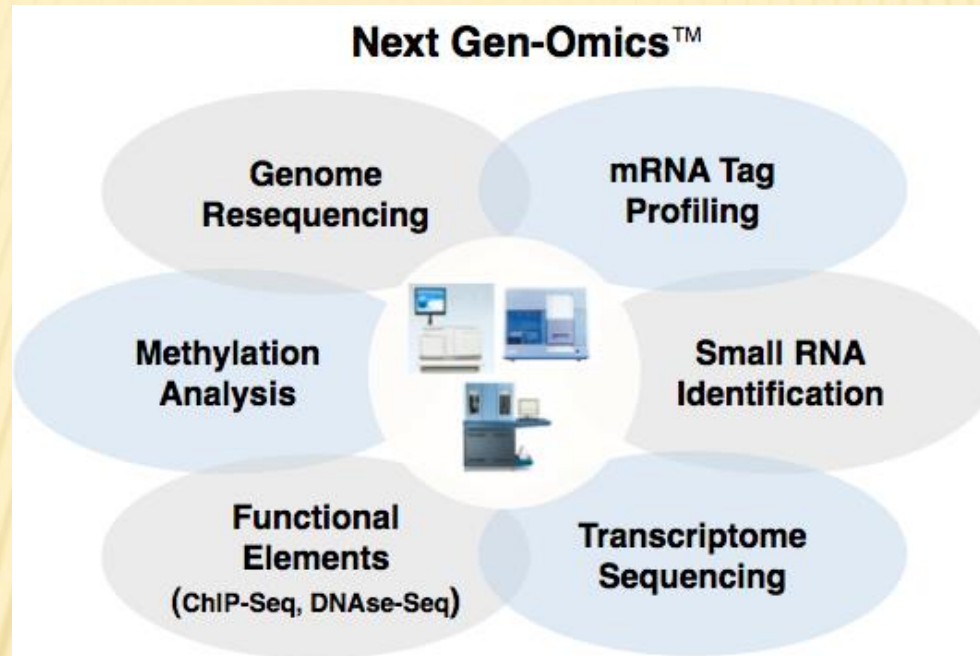
Technologie Ion-Torrent

... až 10 GB za 2 hodiny

NGS - využití

DNA - identifikace SNP, mutací, polymorfismů

- identifikace mikrobiomu, heterogenita nádorů → terapie

RNA - analýza transkriptomu, mikroRNA, identifikace variant sestřihu ...

Funkční elementy - promotory, transkripční faktory, nukleosomy ...

Epigenetika

Epigenetická regulace exprese

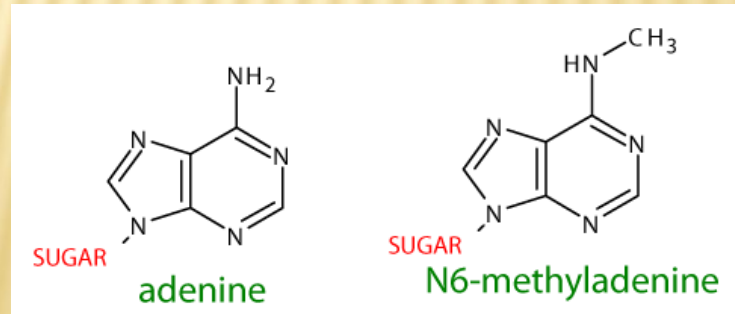
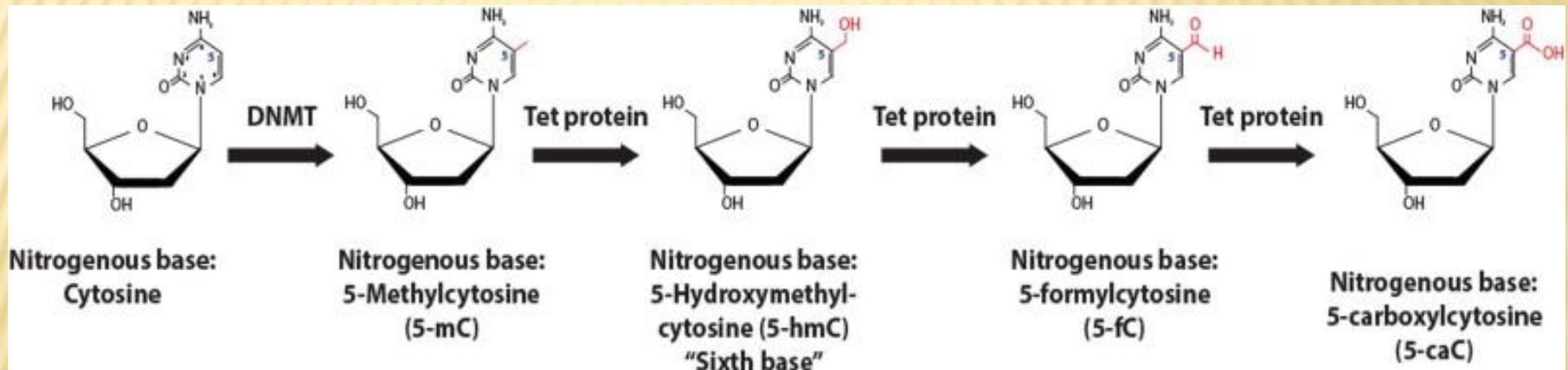

- bez zásahu do nukleotidové sekvence DNA
  - metylace DNA
  - modifikace histonů
  - nekódující RNA

Metylace DNA

Připojení metylové skupiny na C5 cytozinu: vznik **5-metylcytozinu**
„pátá báze“

Reverzibilní - odstranění pasivně (replikací) nebo aktivně enzymaticky reparací

Metylace DNA

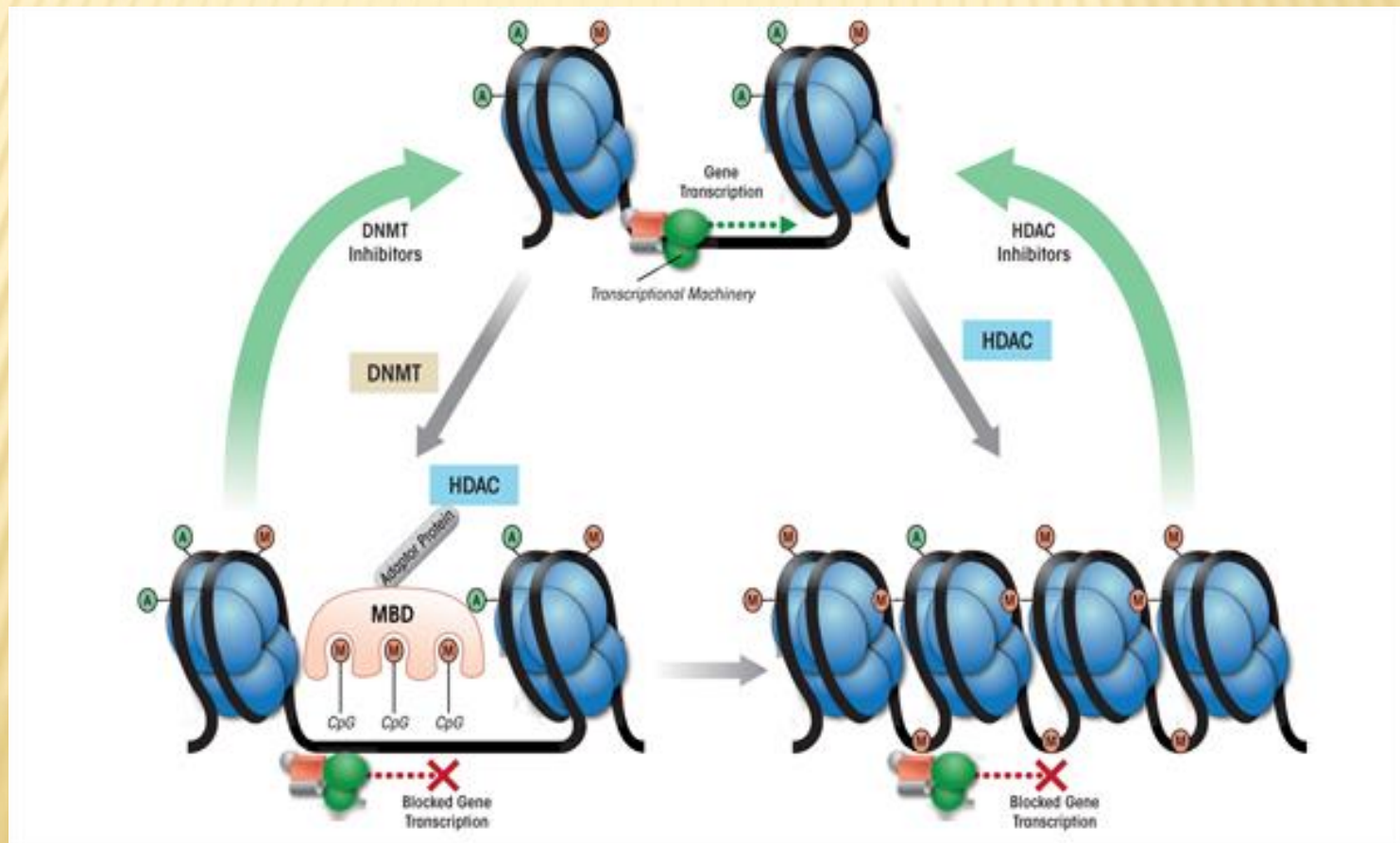
Frekvence výskytu a význam:

- 5-metylcytosin tvoří 1-6% bází DNA většiny eukaryot
- v genomu obratlovců se 5-metylcytosin objevuje **především** v dinukleotidech **5'-CpG-3'**
- 60-90% dinukleotidů CpG je v genomu obratlovců metylovaných
- dinukleotidy CpG nejsou zastoupeny v genomu rovnoměrně, ale tvoří tzv. **CpG ostrovy**, které se objevují převážně v oblastech **promotorů** (60% promotorů)
- **hypermethylace DNA** v těchto oblastech obvykle způsobuje **zastavení transkripce** příslušných genů

Deregulace metylace DNA - deregulace genové exprese - vznik chorob

Zastavení transkripce metylací cytosinu

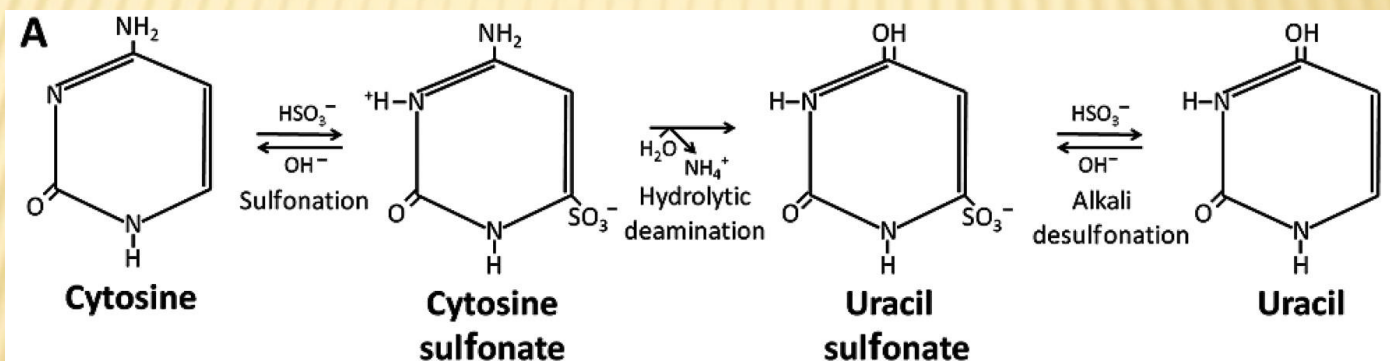
- proteiny vážící se metylované CpG sekvence
  - konformace DNA
  - vazba TF, které nejsou citlivé k metylaci
  - kondenzace/relaxace chromatinu

Metody studia DNA metylace

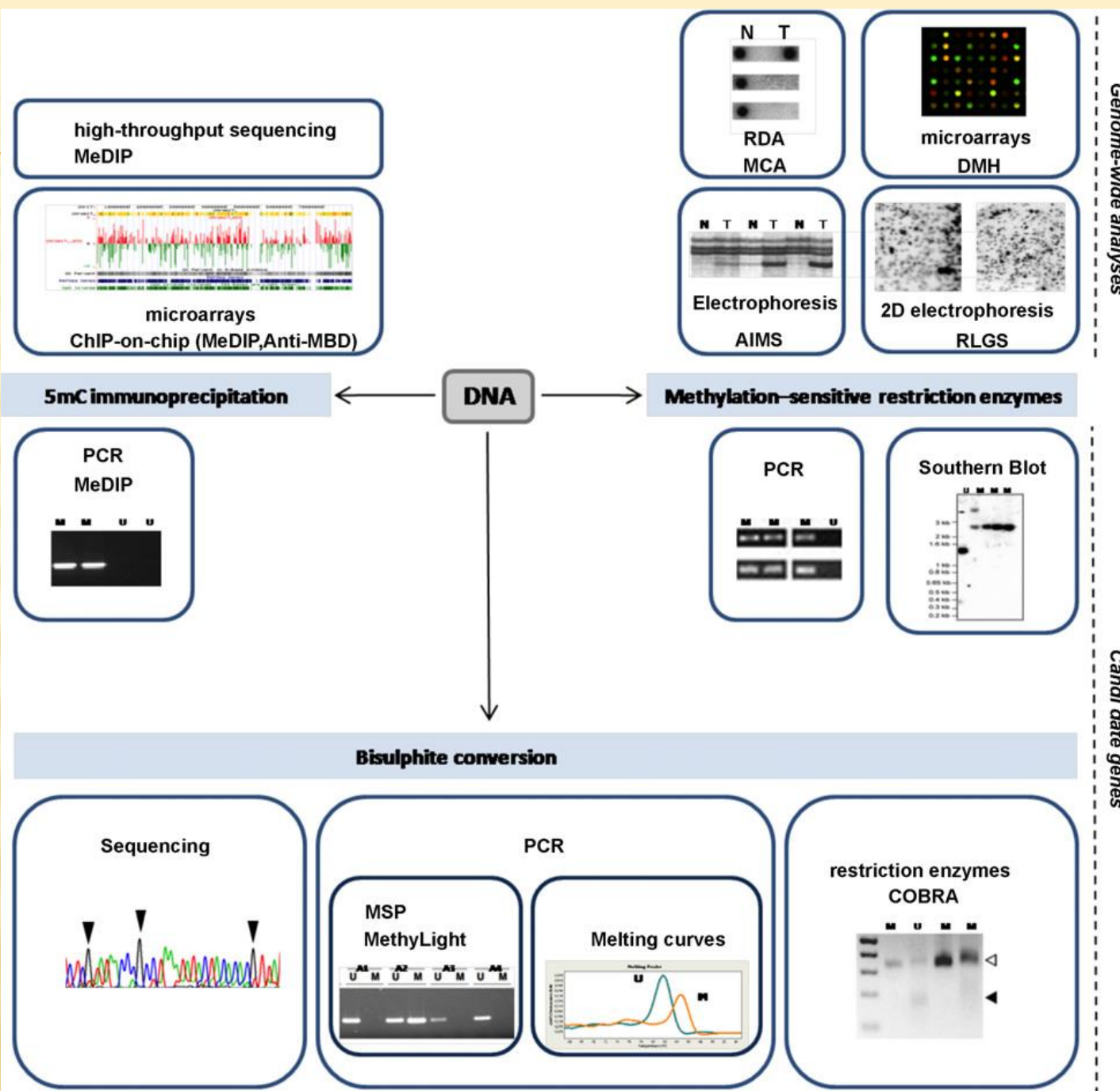
- Enzymy citlivé k metylaci
- Specifické protilátky proti metyl-cytosinu
- Konverze demetylovaného metyl-cytosinu bisulfitem na uracil

(případně kombinace těchto metod)

B

	Original sequence	Sequence after bisulfite treatment
Unmethylated DNA	A-T-C-G-G-T-C-A-T-C-G-C-A-T	A-T-U-G-G-T-U-A-T-U-G-U-A-T
Methylated DNA	A-T-C-G-G-T-C-A-T-C-G-C-A-T	A-T-C-G-G-T-U-A-T-C-G-U-A-T

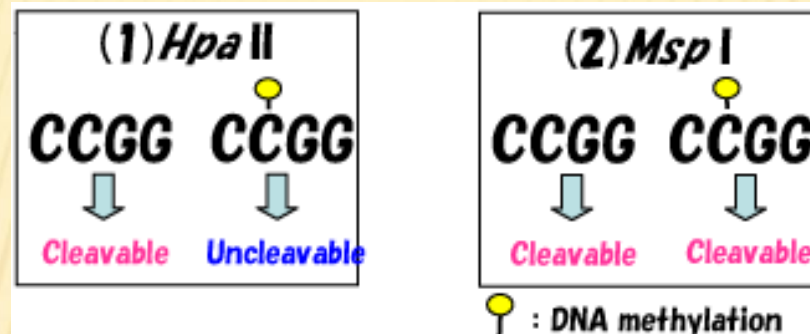
Genome-wide analyses

Candidate genes

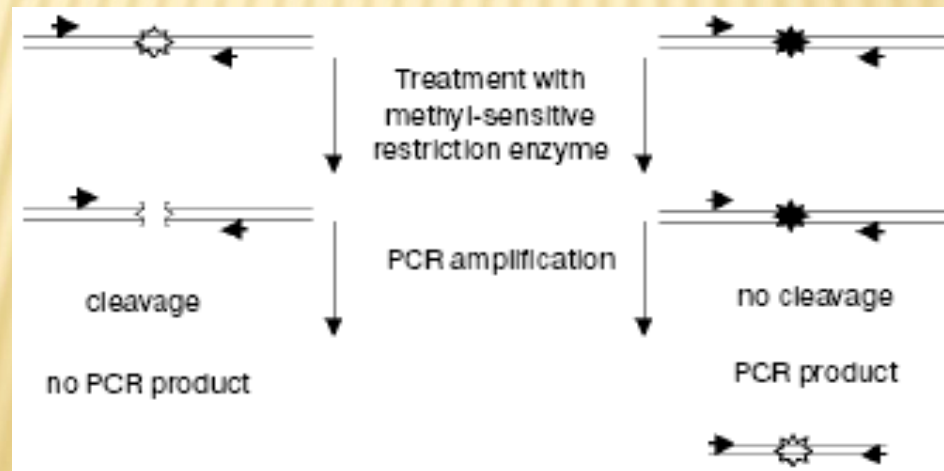

Restriční endonukleázy citlivé k metylaci DNA

- velká skupina enzymů - schopnost štěpit ovlivněna (zablokována) dam nebo dcm metylací DNA

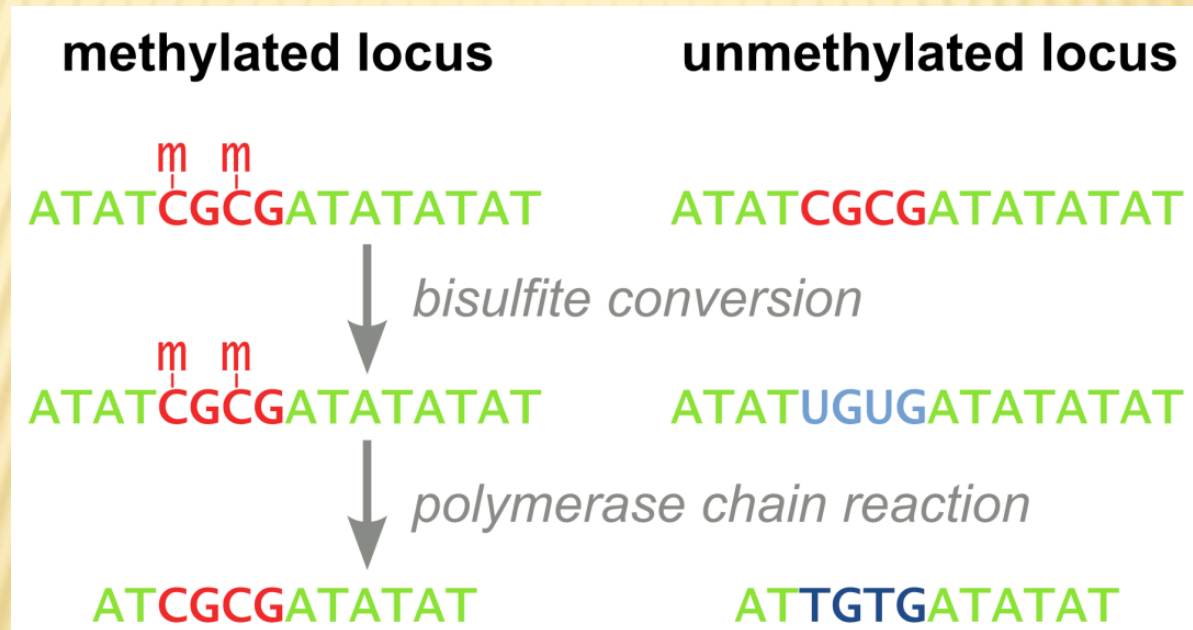

- využití pro určení metylace určitého genu/promotoru nebo celého genomu

Konverze demetylovaného metyl-cytosinu bisulfitem

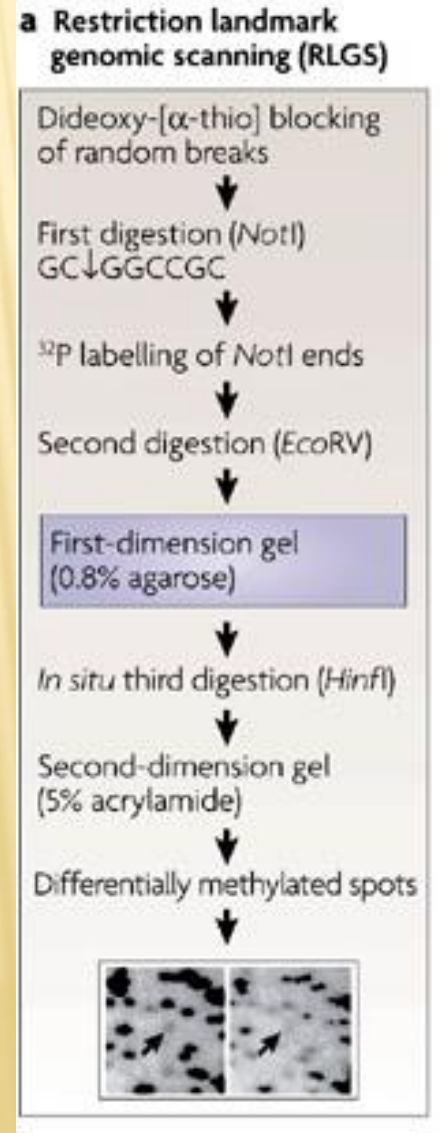
- reakce se provádí s ssDNA po předchozí denaturaci
- následuje PCR a sekvenace

DNA metylace - analýza na úrovni genomu

Restriction landmark genomic scanning (RLGS)

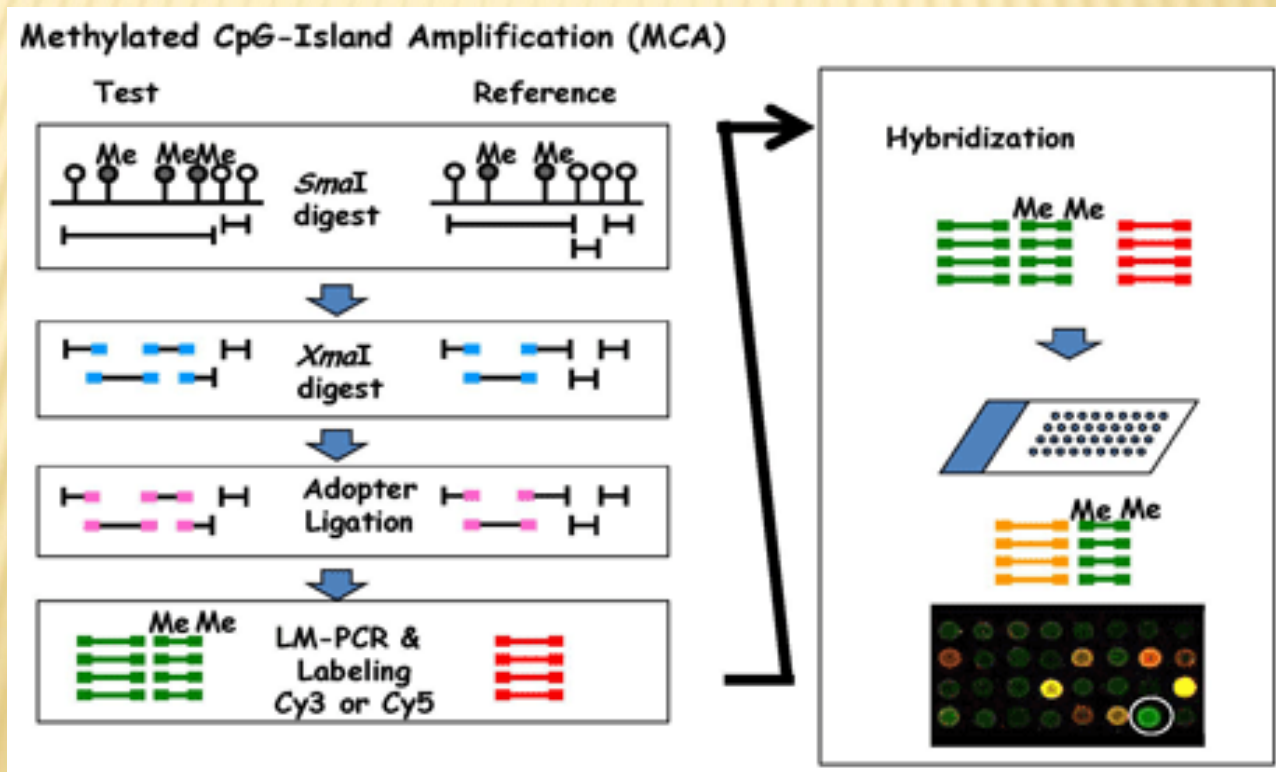
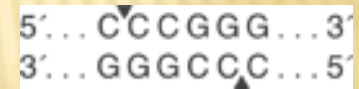
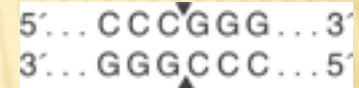
- kombinace štěpení různými RE s různou citlivostí k metylaci
- rozdělení elektroforézou ve dvou rozměrech
- odečet spotů s různou intenzitou
- izolace spotu a jeho charakterizace (klonování d plazmidu a sekvenace)

DNA metylace - analýza na úrovni genomu

Amplifikace metylovaných CpG ostrůvků (MCA)

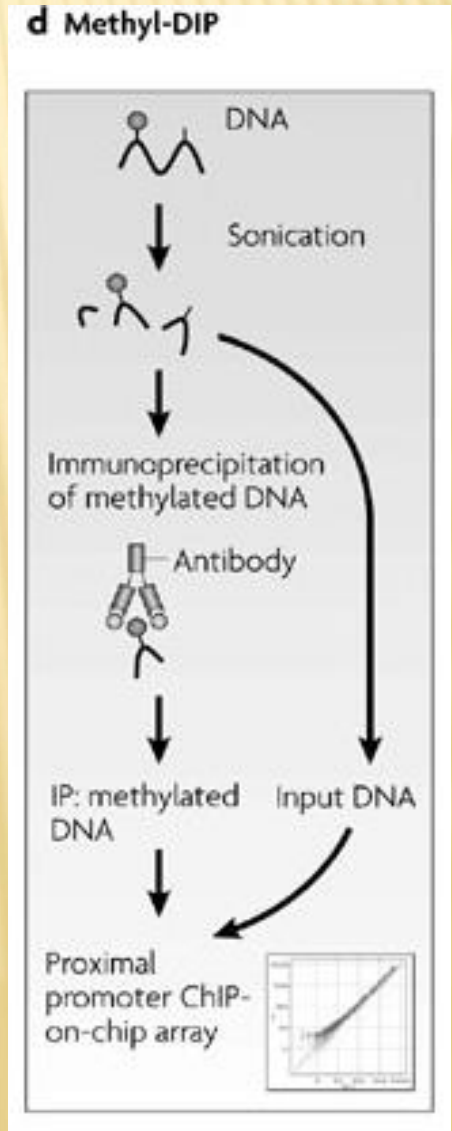
- SmaI - pouze nemetylovaná sekvence CCGGG, tupé konce
- XmaI - i metylované sekvence CCGGG, 5' - překrývající konce
  - připojení linkerů, PCR, obohacení metylovaných sekvencí při hybridizaci

DNA metylace - analýza na úrovni genomu

methyl-DNA immunoprecipitation (MeDIP)

- fragmentace DNA sonikací
- imunoprecipitace protilátkou specifickou pro metylcytosin
- detekce specifické sekvence - PCR
- hybridizace na čipu nebo sekvenace

Modifikace histonů: „histonový kód“

- pozměňuje strukturu chromatinu
- modifikace obvykle nastává na N-koncích histonů, které jsou dobře přístupné

Typy modifikací:

▪ acetylace	ribosylace	malonylace	propionylace
▪ metylace	butyrylace	sukcinylace	O-glcNAcylace
▪ fosforylace	formylace	krotonylace	
▪ ubikvitinace	hydroxylace	glutathionylace	

„Histonový kód“:

vliv posttranslačních modifikací histonů na genovou expresi

- specifická kombinace modifikací má určitý vliv na genovou expresi
- vliv na strukturu chromatinu, vazbu proteinů, vazbu na DNA, ...

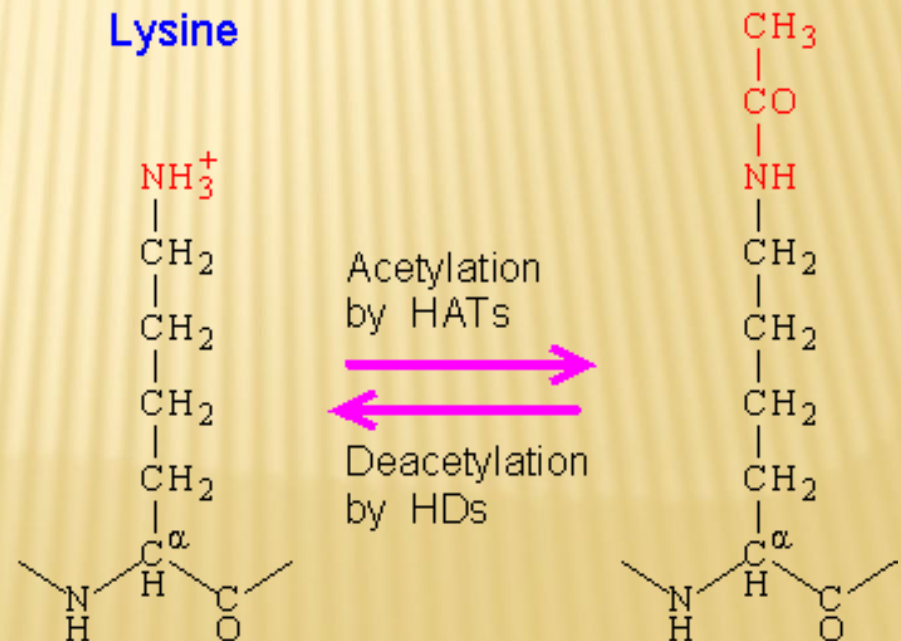

Acetylace histonů

- přenos acetylové skupiny z acetylkoenzymu A na lysin histonů
- úroveň acetylace histonu vyplývá ze směru vychýlení rovnováhy aktivit histonových acetyltransferáz (HAT) a histonových deacetyláz (HDAC)

Ovlivňuje

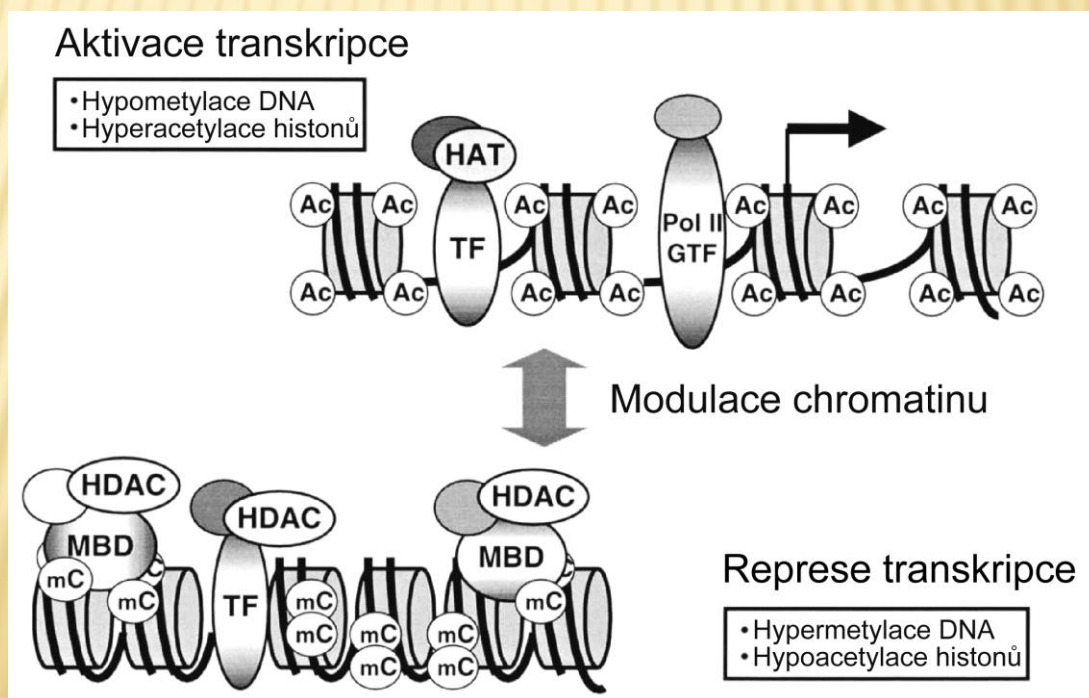
- genovou expresi
- sestavování nukleozomů
- interakce s DNA

Acetylace histonů má vliv na strukturu chromatinu

- **acetylované histony** usnadňují přístup transkripčních faktorů k DNA - spjatý s **transkripčně aktivním chromatinem**
- **odstraněním acetylové skupiny** získá lyzin pozitivní náboj - umožněna elektrostatická interakce mezi pozitivně nabitými histony a negativně nabitou DNA (kompaktní chromatin **neumožňuje transkripci**)

Regulace acetylace histonů

U nádorových onemocnění je častá nadměrná aktivita HDAC (umlčení nádorových supresorů)

Inhibitory HDAC (terapeutický potenciál):

Table 2

HDACis in current clinical trials

HDACi	Highest phase trial	Cancer type	Best clinical outcome	Reference
Panobinostat (LBH-589)	III	CTCL	Ongoing; promising in phase II against CTCL (74% tumor reduction), HL (74% tumor reduction and 27% OR), and WM (MR or better in 47% of patients, 50% SD)	122–124
Belinostat (PXD101)	II	Thymoma	Significantly enhanced survival	125
Entinostat (MS275)	II	Melanoma	Some clinical activity, promising PK and PD values	126–128
Mocetinostat (MGCD01030)	II	B cell malignancies	Disease control (35% rate) in HL	129
Givinostat (ITF2357)	II	JAK2 ^{V617F} -expressing myeloproliferative neoplasms	Pruritus relief (~100%), splenomegaly reduction (75% of PV/ET and 38% of MF patients)	130
Practinostat (SB939)	II	Prostate cancer	Limited clinical efficacy to date but promising PK values	131, 132
Chidamide (CS055/HBI-8000)	II	Solid tumors and lymphomas	Ongoing; PR was observed in 5/31 patients during phase I	61
Quisinostat (JNJ-26481585)	II	CTCL	Ongoing; 31.6% reduction in mSWAT score of tumor burden, 1/19 CR, 4/19 PR	63
Abexinostat (PCI- 24781)	II	FL	Tumor reduction in 86%, ORR of 64%	64
CHR-3996	I	Various (mostly solid tumors)	Favorable PK and PD values	60
AR-42	I	Hematological malignancies	Ongoing, minor clinical responses in myeloma and T cell lymphoma	62

CR, complete response; ET, essential thrombocythemia; FL, follicular lymphoma; MF, myelofibrosis; MR, minimal response; OR, overall response; ORR, overall response rate; PD, pharmacodynamic; PK, pharmacokinetic; PR, partial response; PV, polycythaemia vera; SD, stable disease; WM, Waldenström macroglobulinemia.

Table 1 Selected Epigenetic Drugs

Drug	Compound	Study Phase
DNMT inhibitors	Azacitidine (Vidaza)	US FDA-approved in MDS
	Decitabine (Dacogen)	US FDA-approved in MDS
	S110	Phase I
	CP-4200 (elaidic azacytidine)	Preclinical
	Nanaomycin A	Preclinical
HDAC inhibitors	Vorinostat (Zolinza)	US FDA-approved in CTCL
	Romidepsin (Istodax)	US FDA-approved in CTCL
	Panobinostat	Phase II
	Belinostat	Phase I/II
	Valproic acid	Phase II
	Belinostat	Phase II/III
HMT inhibitors	Deazaneoplanocin A (DZNep)	Preclinical
	Quinazoline derivatives	Preclinical
	Ellagic Acid	Preclinical
Histone demethylase inhibitors	Polyamine analogues	Preclinical
	Hydroxamate analogues	Preclinical
HAT inhibitors	Spermidinyl-CoA derivatives	Preclinical
	Hydrazinocurcumin	Preclinical
	Pyrazolone-containing small molecules	Preclinical

CoA = coenzyme A; CTCL = cutaneous T-cell lymphoma; DNMT = DNA methyltransferase; HAT = histone acetyltransferase; HDAC = histone deacetylase; HMT = histone methyltransferase; MDS = myelodysplastic syndrome.

Feb 23, 2015 03:18 PM EST

FEATURE

Novartis receives FDA approval of Farydak®, the first HDAC inhibitor for patients with multiple myeloma

• Farydak, an HDAC inhibitor with epigenetic activity, approved in combination for patients who received at least two prior regimens including bortezomib and IMiD¹

• Farydak prolonged median PFS benefit when used with bortezomib and dexamethasone combination versus combination alone (from 6 to 11 months)²

• Multiple myeloma is an incurable blood cancer and there is an urgent need for new treatments²

• Farydak is approved under FDA's accelerated approval program; regulatory applications are underway in the EU, Japan and worldwide

Navigating Multiple Myeloma

As a leader in oncology, Novartis is committed to better understanding multiple myeloma.

Photo: **Infographic: Multiple Myeloma by the Numbers**
See below for PDF version

RELATED DOCUMENTS

Backgrounder: Multiple Myeloma

182.39 kb PDF | [Download](#)

Basel, February 23, 2015 – Novartis announced today that the US Food and Drug Administration (FDA) has approved Farydak® (panobinostat, previously known as LBH589) capsules in combination with bortezomib* and dexamethasone for the treatment of patients with multiple myeloma who have received at least two prior regimens, including bortezomib and an immunomodulatory (IMiD) agent¹.

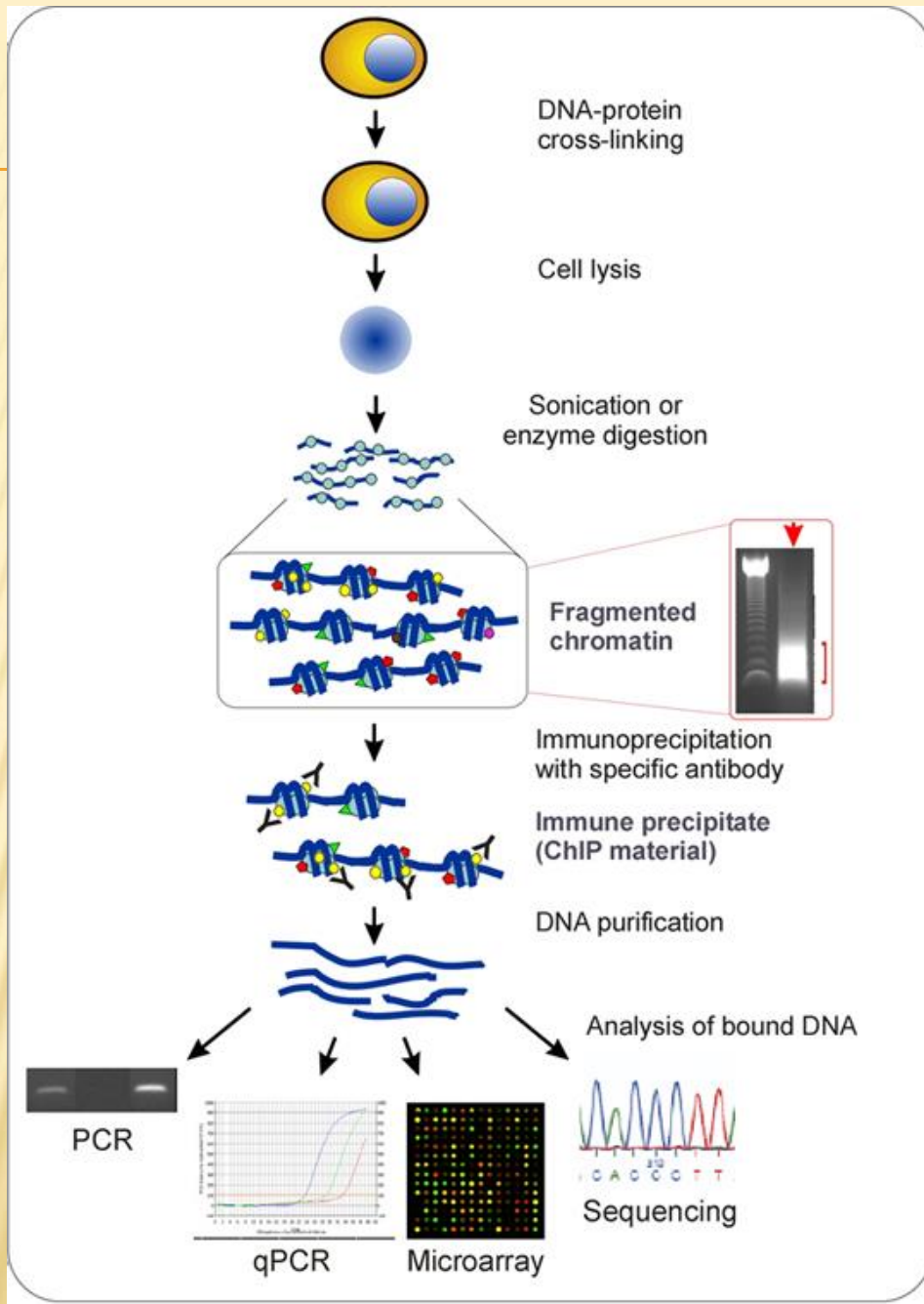
Modifikace histonů - metodologie

- využití specifických protilátek proti modifikovaným formám histonů
  1. **Izolace a purifikace histonů**
  2. **Analýza jejich modifikací**

ChiP-qPCR - modifikace histonů v blízkosti konkrétního genu

ChiP-on-chip - modifikace histonů v blízkosti mnoha genů naráz

---

Nové možnosti regulace genové exprese

RNA interference

1990 - Napoli, Jorgensen - snaha zvýšit fialové zabarvení petunií
zvýšenou expresí enzymu chalkonové syntázy → výsledek opačný

- následně popsáno u *Neurospora crassa* (1992 - Romano, Macino)
- Cenorhabditis elegans* (1995 - Guo, Kemphues)
- savčí buňky (2001 - Elbashir, Tuschl)

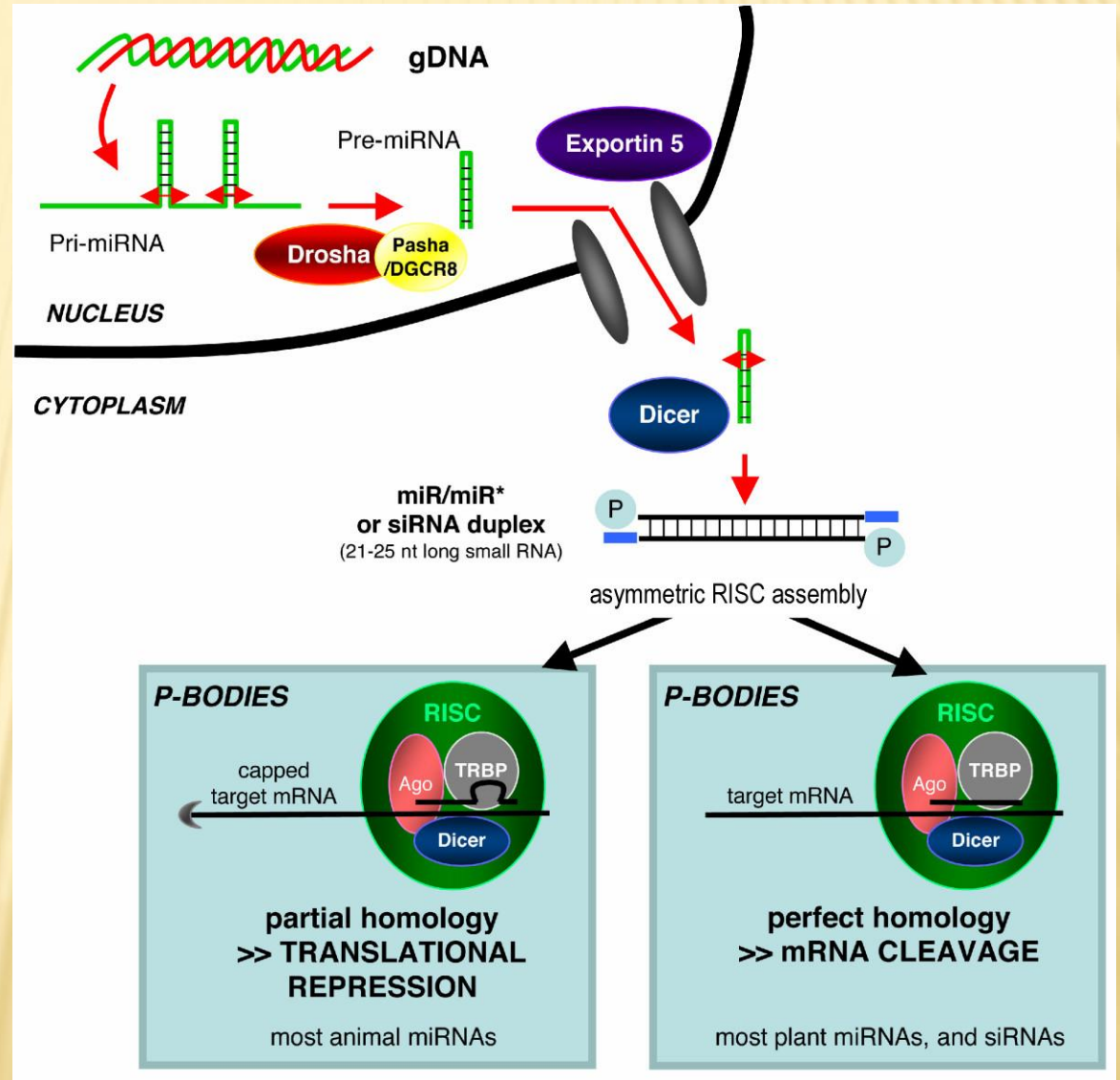
RNA interference

- <http://www.nature.com/nrg/multimedia/rnai/animation/index.html>
- mechanismus **post-transkripčního** umlčování genů
- využívá **dvouřetězcové RNA** pro interferenci s genovou expresí
- za objasnění tohoto procesu u hlístice získali v roce 2006 **Andrew Fire** a **Craig C. Mello** Nobelovu cenu za fyziologii a lékařství
(dsRNA efektivnější než ssRNA)

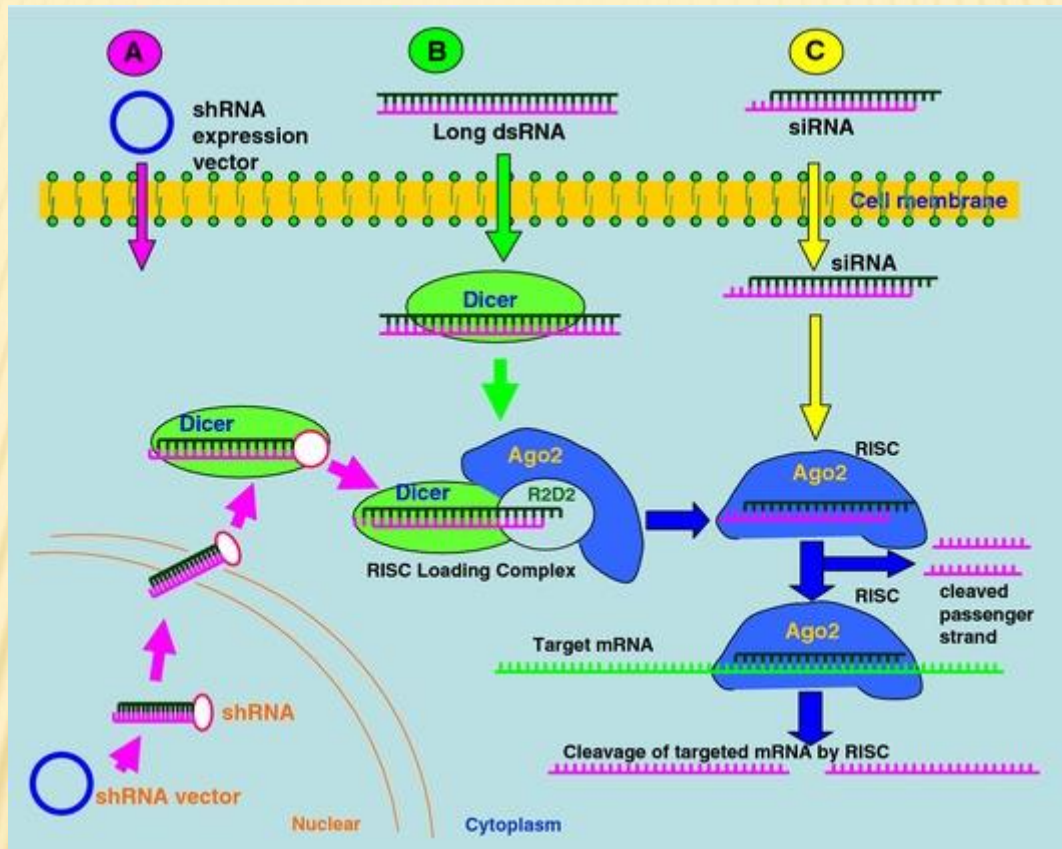

RNA interference

podstatou je enzymová
degradace nebo
zastavení translace
specifické mRNA

RNA interference

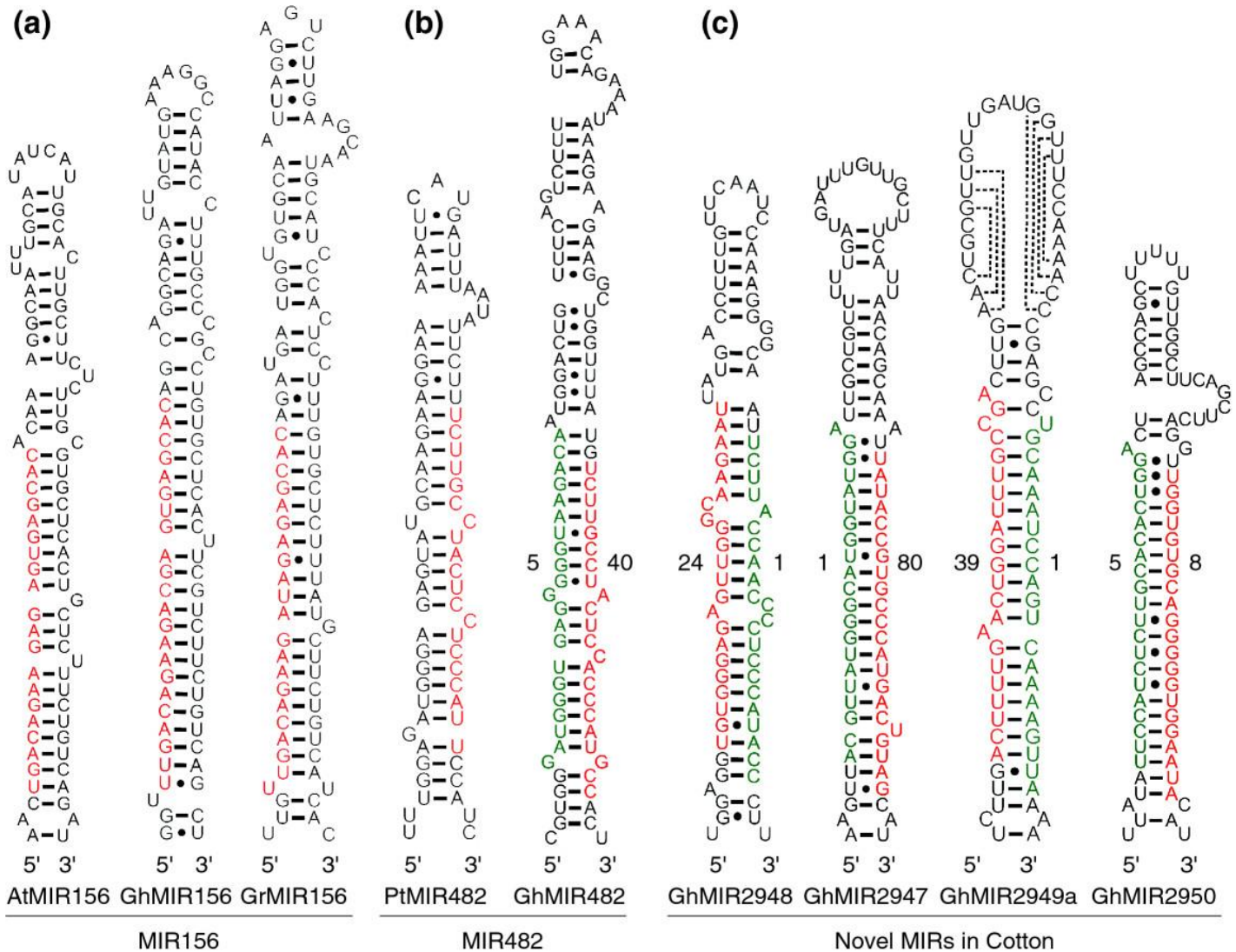

- zřejmě část buněčného obranného mechanismu proti virům
- perspektivní využití v lékařství - obdoba genové terapie
- siRNA (miRNA) lze přenést jako **exogen**

mikroRNA

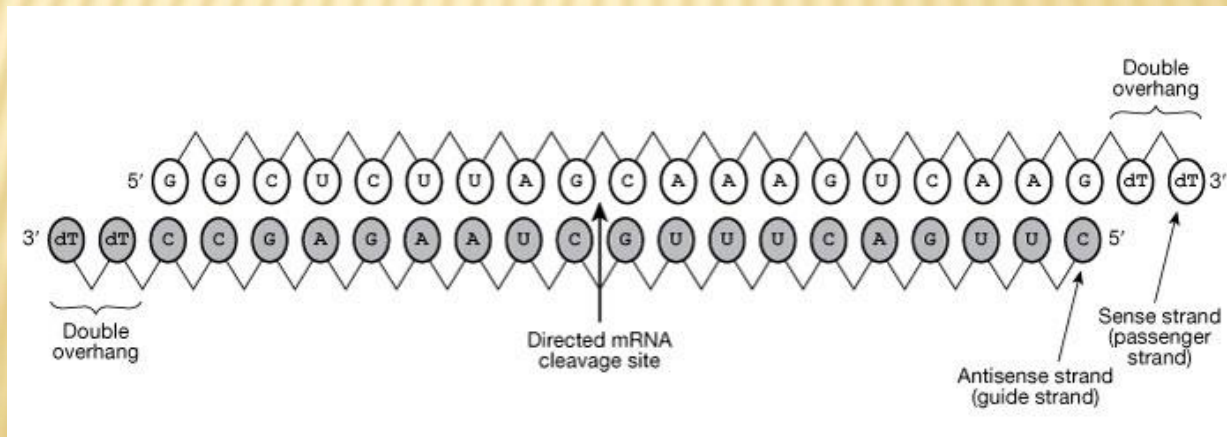
- malé nekódující endogenní dsRNA o velikosti 18-25 nukleotidů
- jejich původ je ale v ssRNA (vlásenková struktura)
- negativní regulátory genové exprese, které obvykle blokují translaci cílové mRNA (neúplná homologie)
- **mikroRNA** vznikají z primárních transkriptů **pri-miRNA**, které jsou relativně velké (i několik kb)
- pri-miRNA se **v jádře** zpracovávají RNAázou **Drosha** a proteinem **Pasha** vázajícím dsRNA na **pre-miRNA** dlouhé cca 70 nukleotidů s nedokonalou vlásenkovou strukturou
- pre-miRNA se exportují do cytoplazmy **Exportinem 5** a štěpí se nukleázou **Dicer** na konečné duplexy miRNA
- miRNA se váže k RISC, jedno vlákno se degraduje a druhé zprostředkovává degradaci nebo inhibici translace příslušné mRNA

... přes 28 tis v databázi MiRBase (<http://www.mirbase.org/>)

siRNA

- malé nekódující dsRNA o velikosti 21-25 nukleotidů
- negativní regulátory genové exprese, které obvykle zprostředkovávají degradaci cílové mRNA (úplná homologie)
- exogenní původ (viry, syntetické)
- v cytoplazmě procesovány proteinem Dicer
- siRNA se váže k RISC, jedno vlákno se degraduje a druhé zprostředkovává degradaci nebo inhibici translace příslušné mRNA

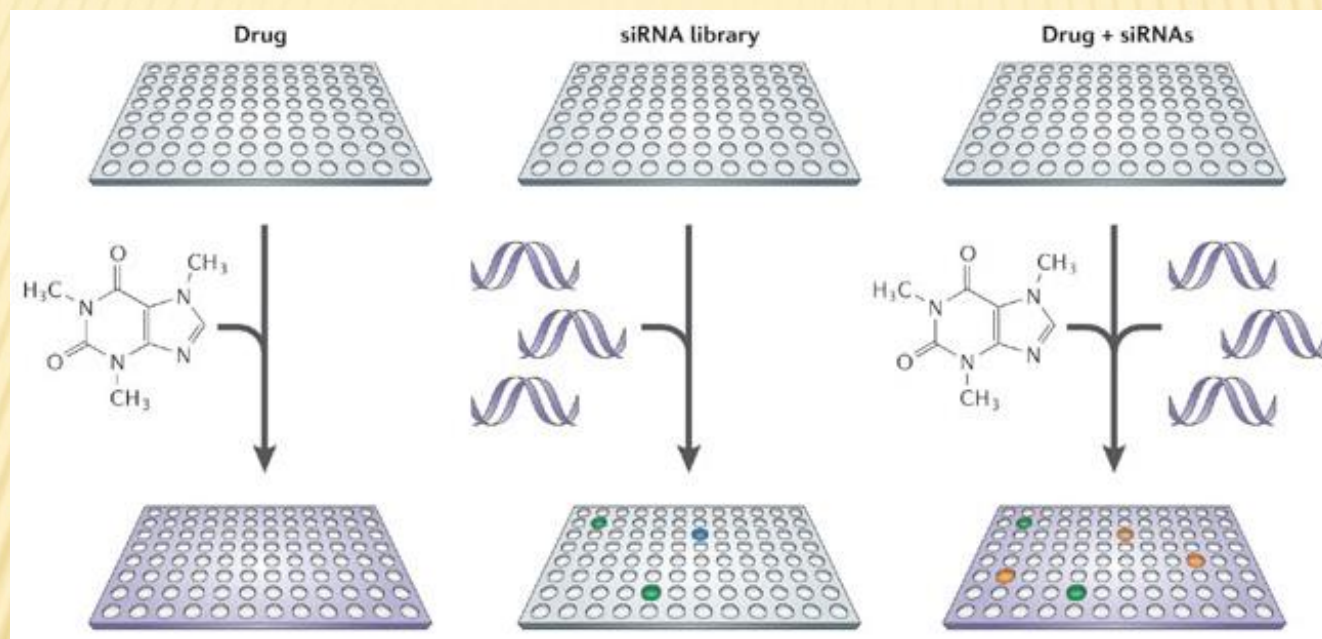

miRNA versus siRNA

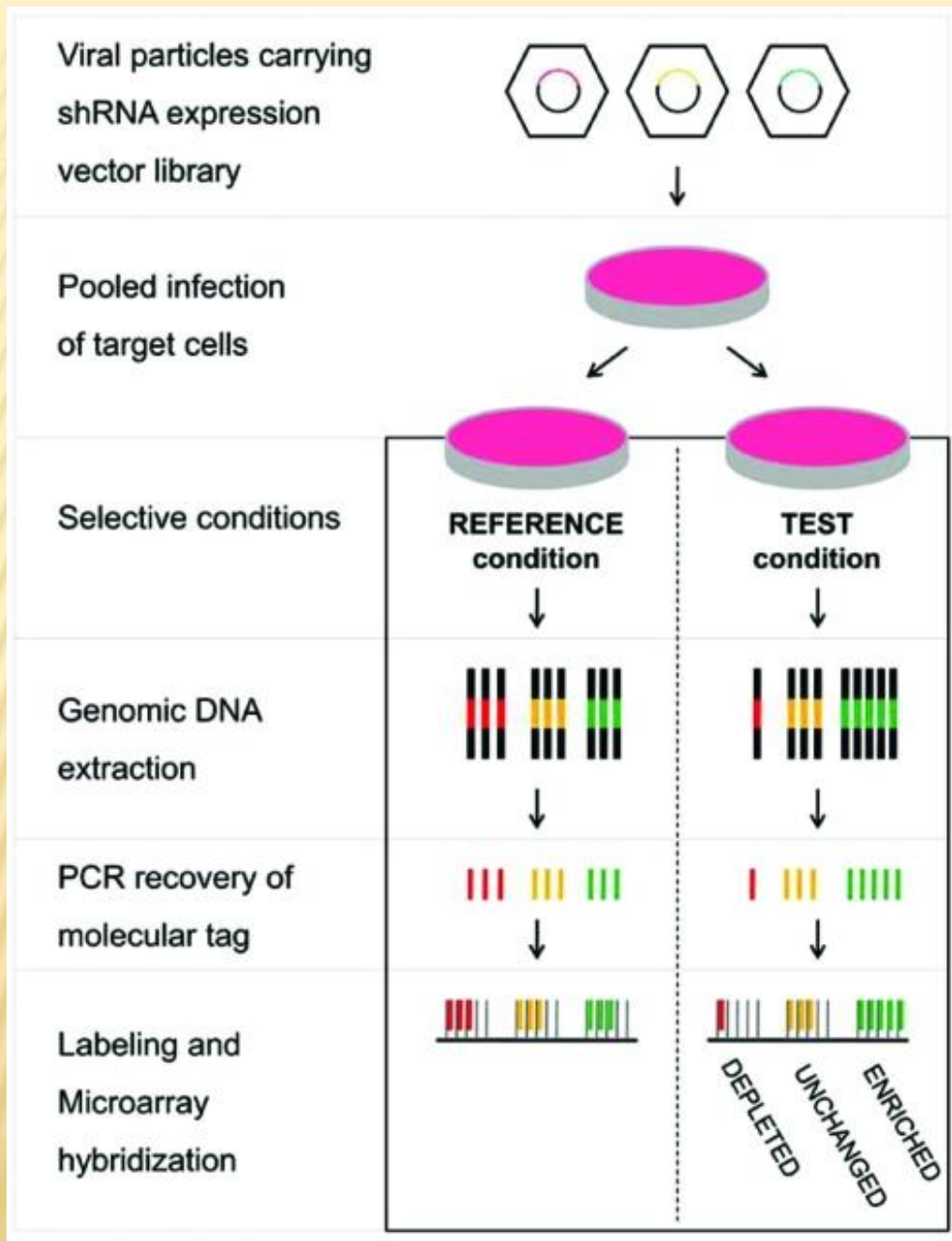

- obě RNA negativně regulují translaci
- miRNA je endogenní, siRNA je exogenní
- miRNA může, ale obvykle není úplně komplementární určitému transkriptu, proto jedna miRNA může blokovat translaci několika/mnoha transkriptů (desítky až stovky)
- siRNA je obvykle zcela komplementární - obvykle štěpení jediné cílové mRNA

RNAi screening

Vyhodnocení

kompetitivní hybridizace na DNA mikroerejích

RNA sekvenování

Genetické přístupy

- × přenos genů
- × cílené mutace

Metody genového inženýrství

- zavádění cílených mutací in vitro
- příprava transgenních organizmů (knock-out, knock-in)
  - exprese - trvalá
  - inducibilní
  - tkáňově specifická
- zavádění cílených mutací přímo v genomech

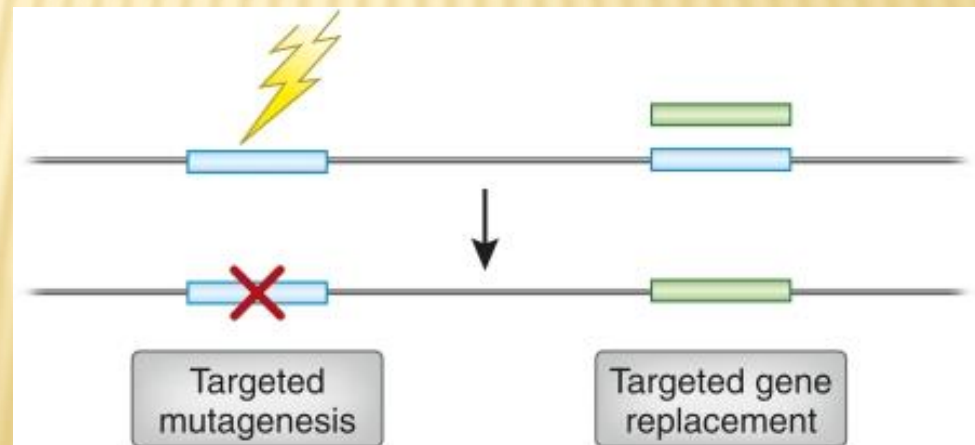
Cílená mutageneze přímo v genomech

- × Homologní rekombinace
- × Umělé restriční enzymy

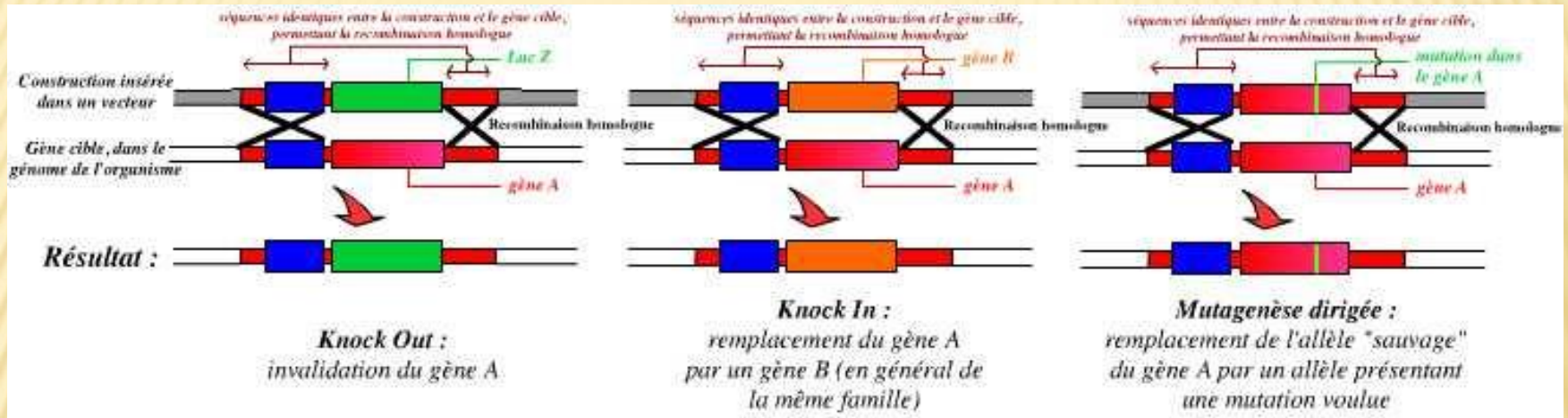
ZFN (zinc-finger nucleases)

TALENs (transcription activator-like effector nuclease)

- × CRISPR/Cas9

Homologní rekombinace

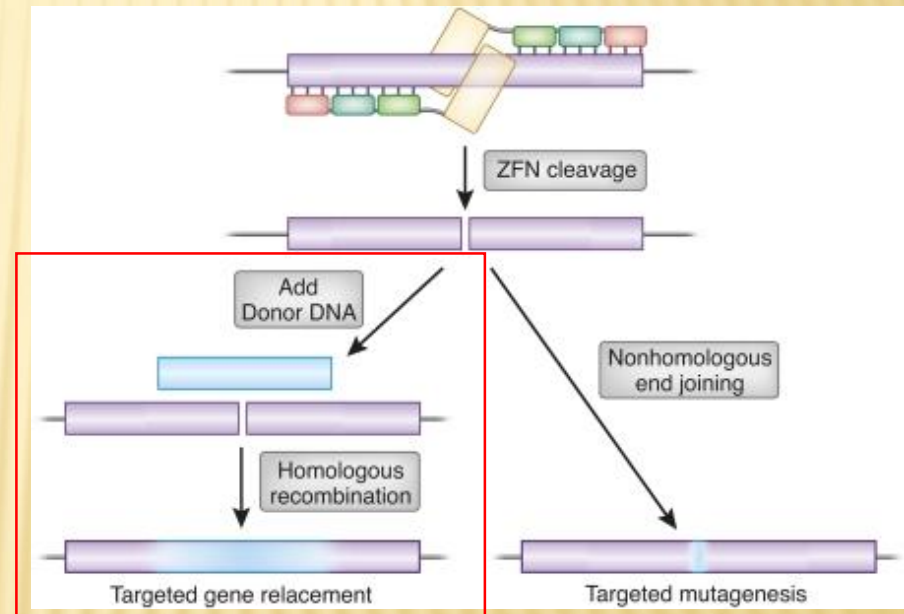
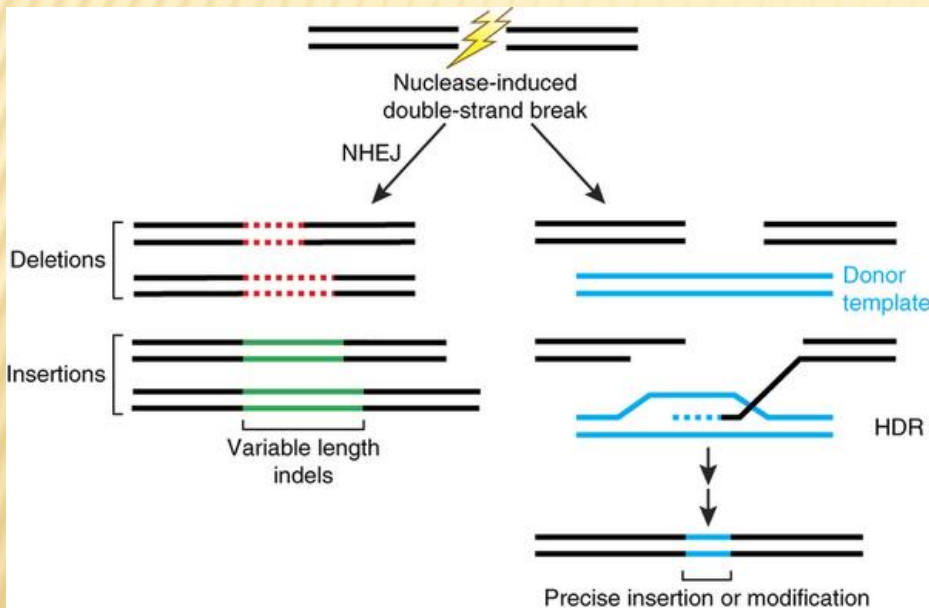
- různá účinnost u různých organismů
- nejvíce využívány u bakterií, kvasinek a myší (nízká účinnost ale vhodné metody selekce)

Myš - dvojitá selekce

- pozitivní selekční marker - mezi homologickými oblastmi
- negativní selekční marker - vně homologických oblastí
- protokoly po práci s myšími ES buňkami (pluripotence)

Nukleázy s motivem zinkových prstů

od 80. let - četnost homologické rekombinace je zvýšena indukcí dsDNA zlomů

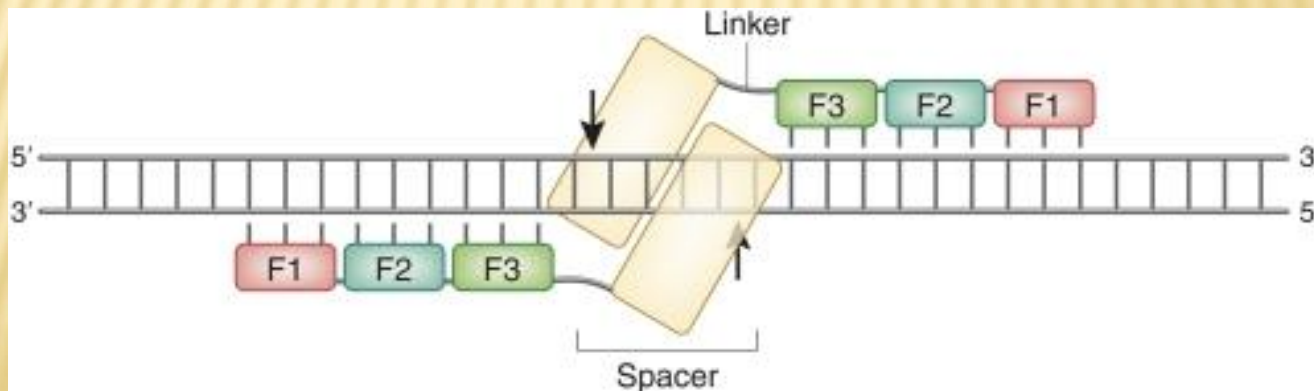
- snaha o vývoj systému pro sekvenčně specifickou tvorbu dsDNA zlomů

Nukleázy s motivem zinkových prstů

Molekuly se 2 doménami - vazba na DNA
- štěpení DNA

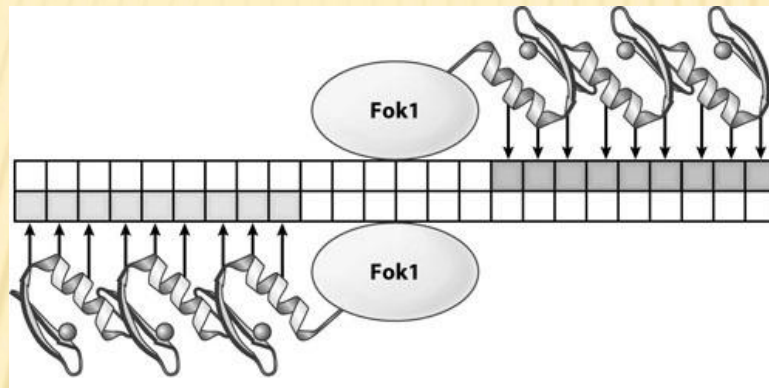
RE *FokI* (třída IIS - štěpí mimo rozpoznávací sekvenci)

- DNA vazebná doména rozeznává sekvenci 5'-GGATG-3'
- DNA štěpicí doména nemá žádnou sekvenční specifitu
- ds zlomy vytváří ve formě dimeru

Nukleázy s motivem zinkových prstů

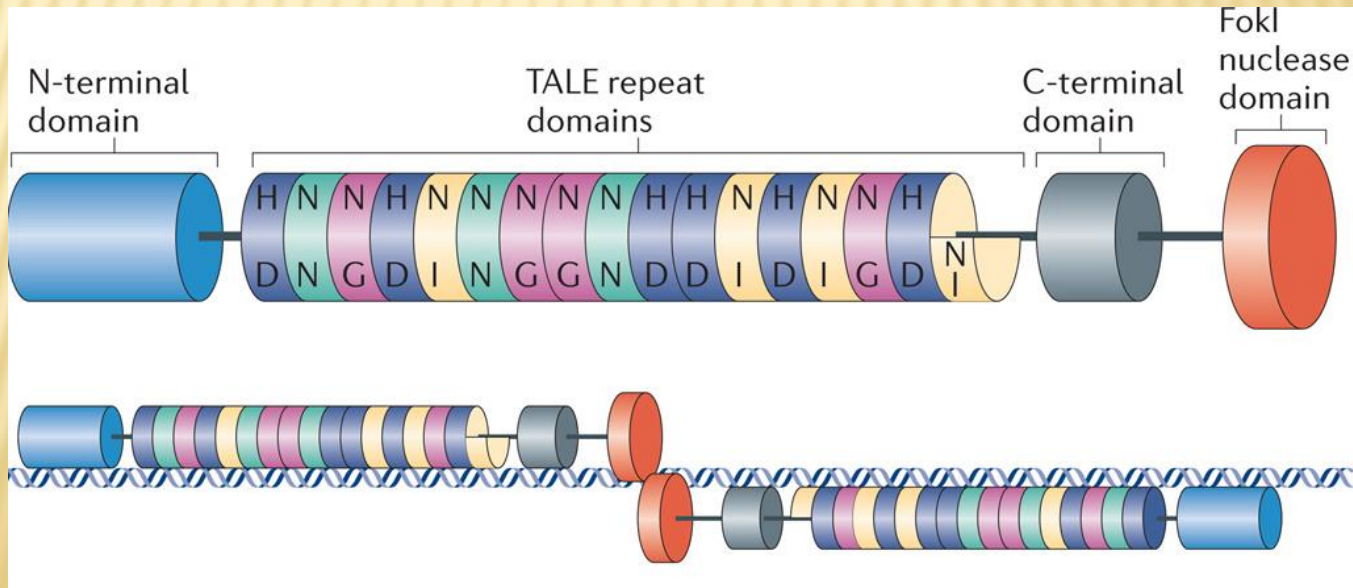
- modifikací DNA vazebné domény - regulace specifity
- obvykle se používají min 3 motivy zinkových prstů
  - 18bp rozpoznávací sekvence (jedinečnost v genomu)

- specificita se následně musí experimentálně ověřit
- produkovány již otestované firmami: Sigma-Aldrich
Sangamo BioSciences
- metoda funguje u mnoha typů organismů (rostliny, živočichové) ...

TALENs

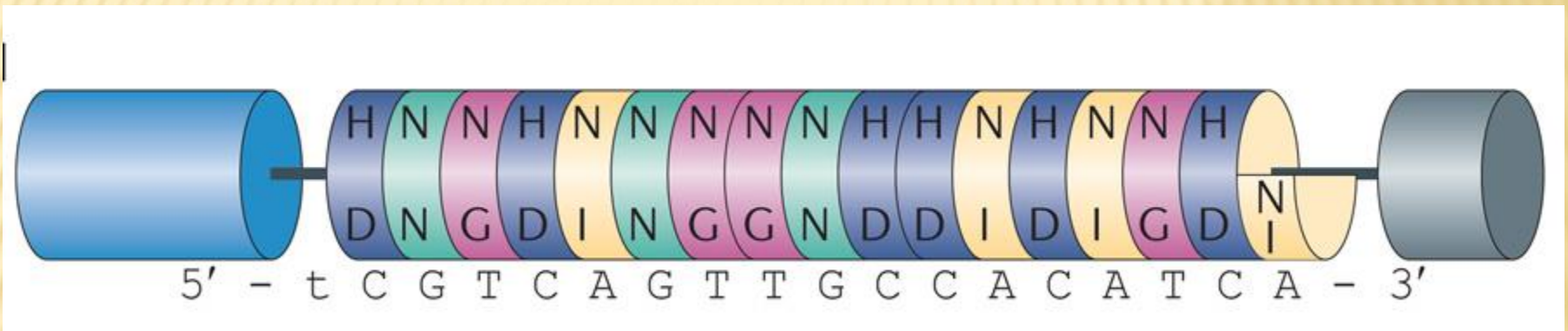
- obdoba k ZFN
- transcription activator-like effectors (TALEs) - proteiny sekretované bakteriemi *Xanthomonas* - ovlivňují transkripci v hostitelských rostlinách
- účinnost obdobná jako u ZFN, ale jednodušší design

TALENs

- TALE repetice v DNA vazebné doméně rozpoznávají specifický nukleotid

- výsledkem je jakási skládačka pro libovolnou sekvenci
- každý si může sám vytvořit (<http://www.addgene.org/TALEN/>)
- podobně jako u ZFN - nutno přenést do buněk na expresním vektoru

Cílená mutagenese umělými nukleázami

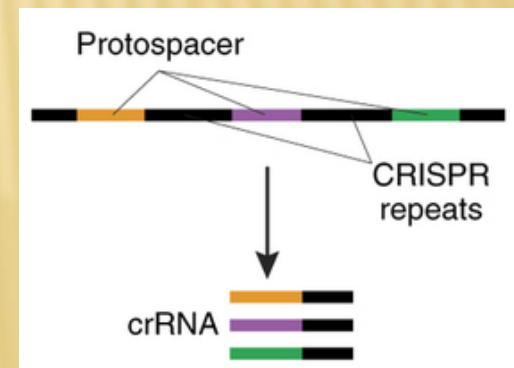
- umělé restriční endonukleázy
- vazba na specifické místo v genomu
- do buněk se obvykle dopravují na expresních vektorech
- lze je využít pro tvorbu - bodových mutací ...
  - delecí
  - inzercí
  - inverzí
  - duplikací
  - translokací
- podstatou je tvorba dsDNA zlomu a jeho oprava
- sekvenční specifita je dána **DNA-protein interakcí**

CRISPR/Cas9

- ✗ CRISPR-associated protein 9 - nukleáza ze *Streptococcus pyogenes*
- ✗ adaptivní imunita bakterií proti virům
- ✗ RGN - RNA-guided nuclease
- ✗ sekvenční specifita je dána **interakcí DNA-RNA**

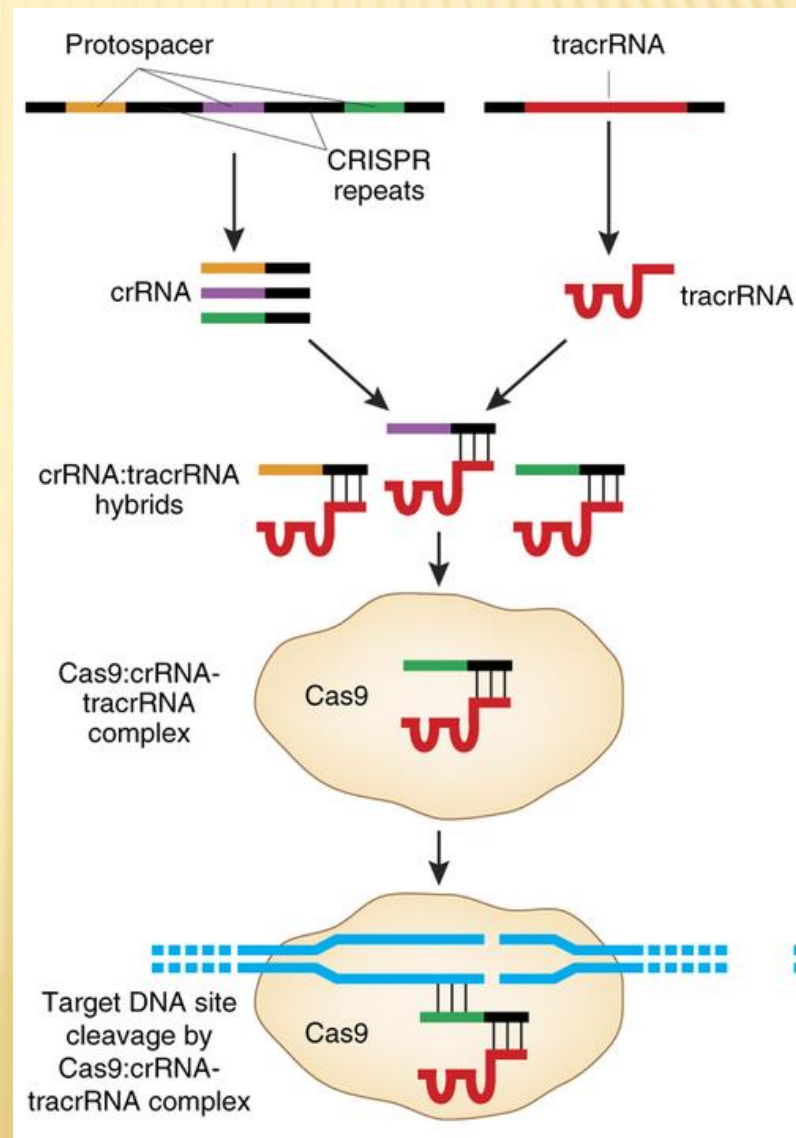
Bakterie - inkorporace cizorodé DNA do CRISPR repetit v genomu
- tyto následně přepsány do RNA (crRNA)

crRNA - protospacer - fragment cizorodé DNA
- CRISPR

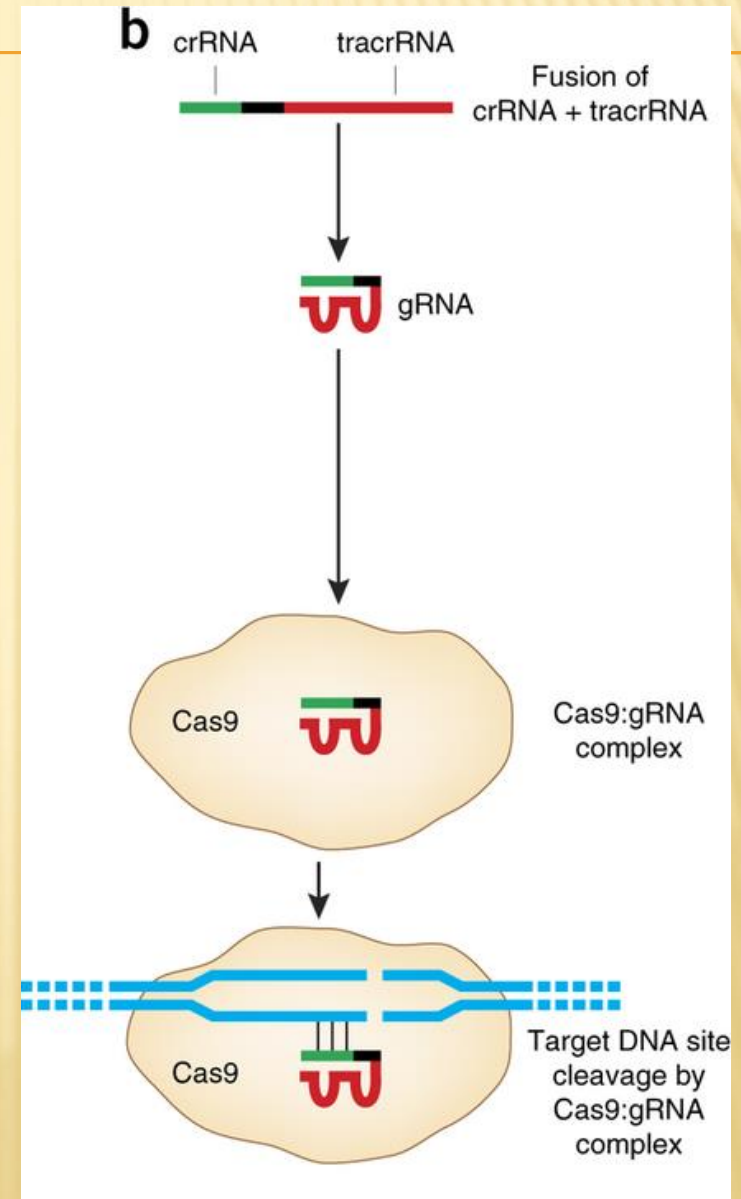
CRISPR/Cas9

- crRNA poté hybridizuje s transaktivující CRISPR RNA (tracrRNA)
- tento komplex RNA interaguje s Cas9 nukleázou
- Protospacer RNA navede celý komplex k cizorodé DNA (komplementarita sekvencí)
- výsledný ribonukleoproteinový komplex štěpí cizorodou komplementární DNA

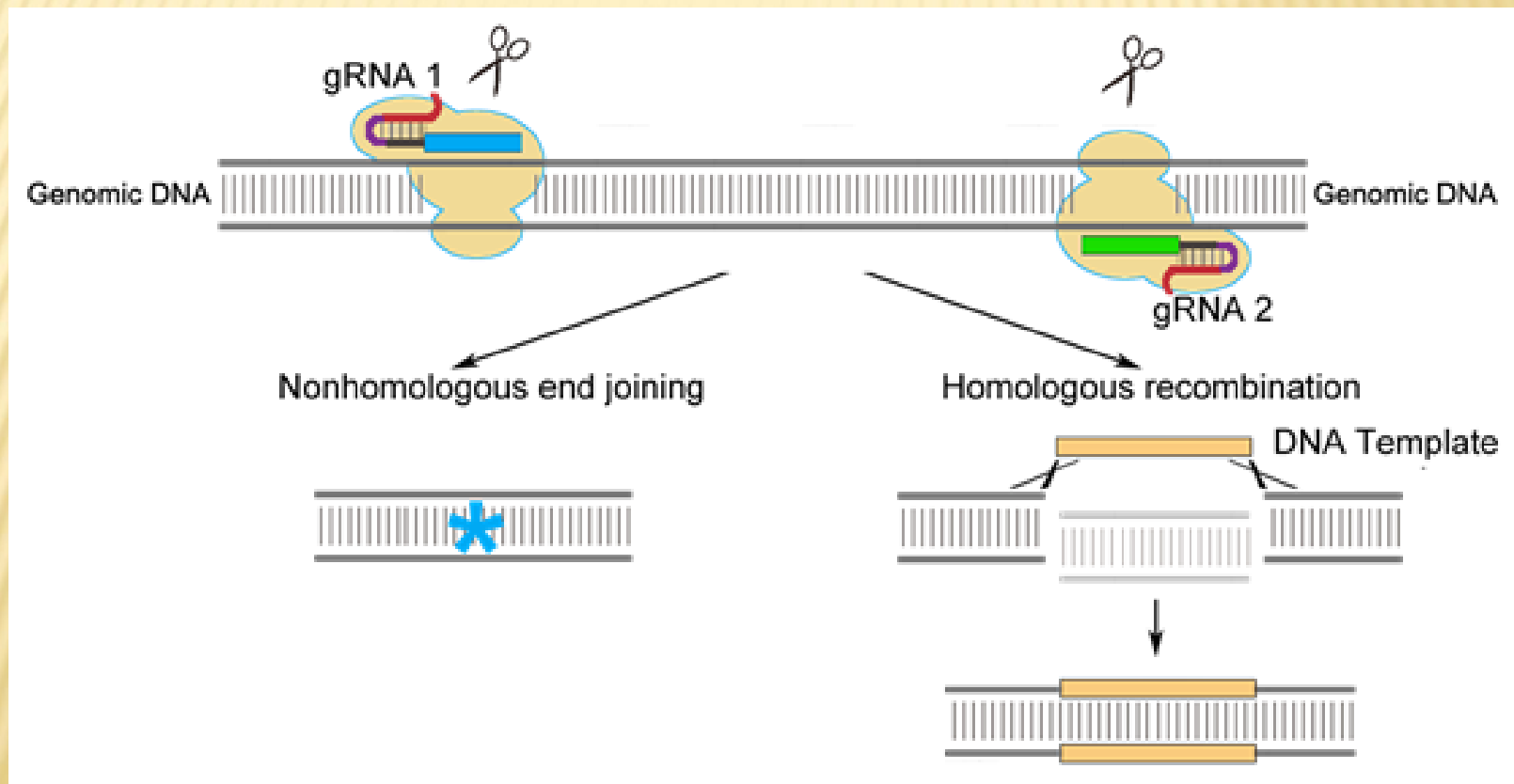
CRISPR/Cas9

- celý systém modifikován pro cílenou mutagenezi
- vektor - gRNA = crRNA + tracrRNA
- součástí gRNA i 20nt komplementární úsek k cílovému místu v genomové DNA
- + koexprese Cas9 nukleázy

CRISPR/Cas9

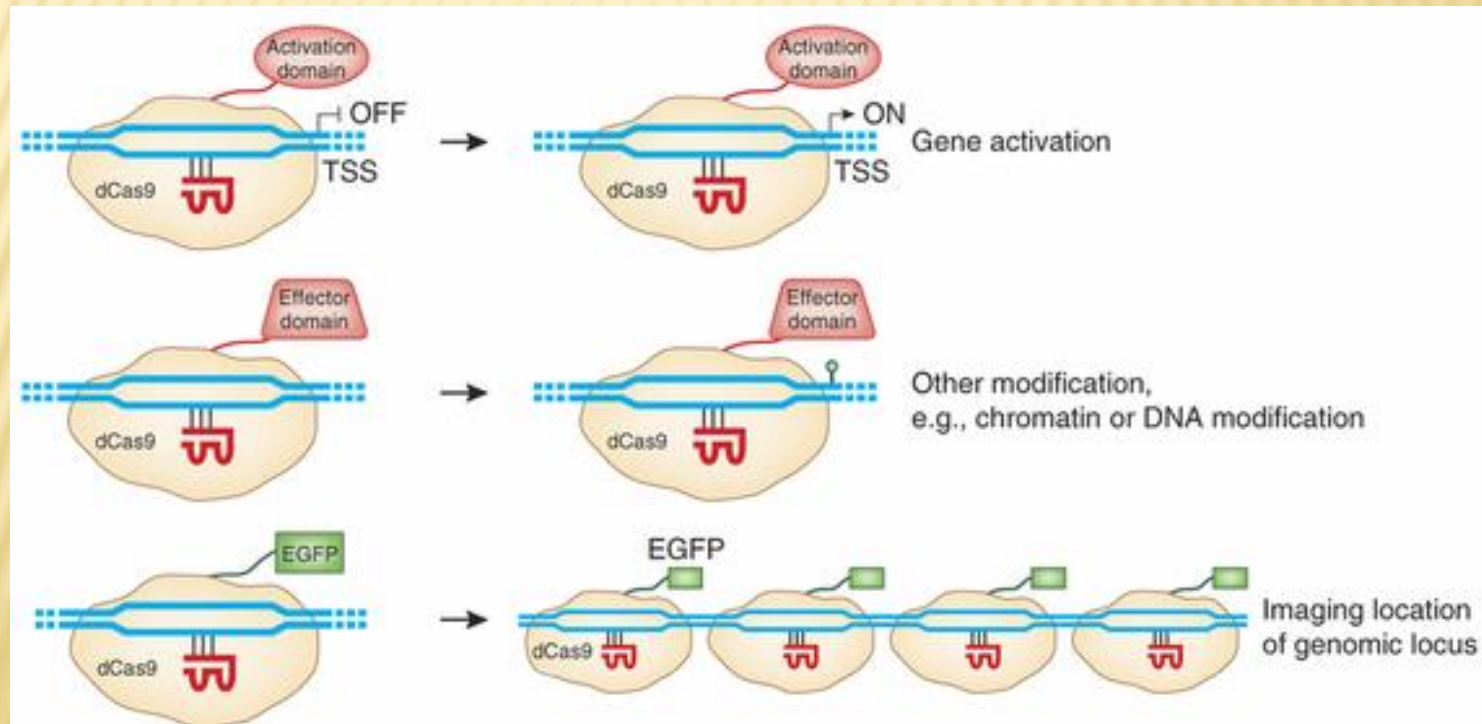
- editace genomu - lidská embrya, etika ...

CRISPR/Cas9 - další způsoby využití

Nukleáza-defektní systém

- fúze s transkripční doménou - aktivace transkripce
- fúze s epigenetickými regulátory (metylázy) - epigenetické regulace
- vizualizace sekvencí na DNA (repetice, telomér, ...)

Proteomika

Historie proteomiky

1970 - SDS-PAGE

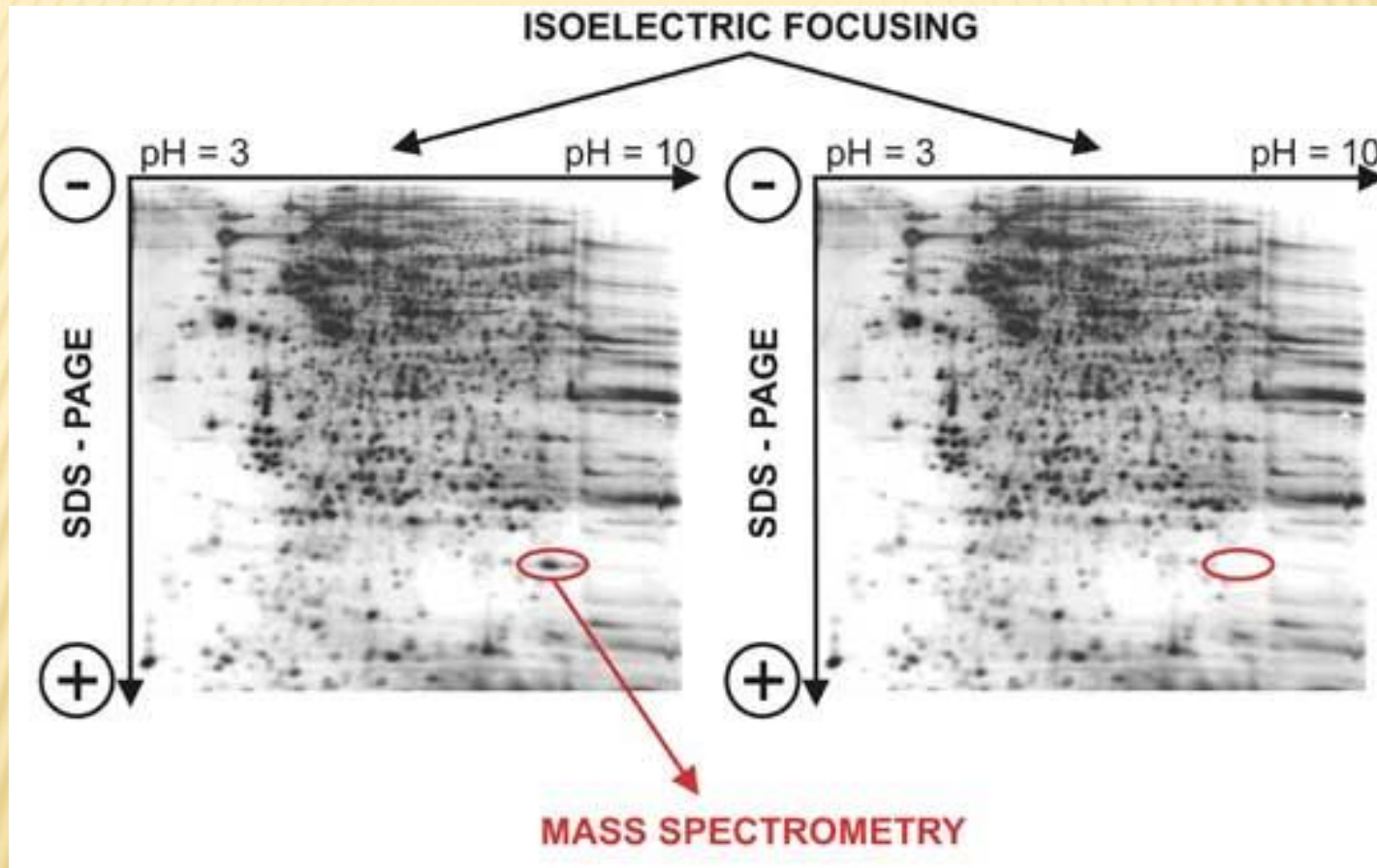
1975 - 2D SDS-PAGE

1986 - sekvenování proteinů - tandemová hmotnostní spektrometrie

1988 - MALDI MS (matrix-assisted laser desorption/ionization)

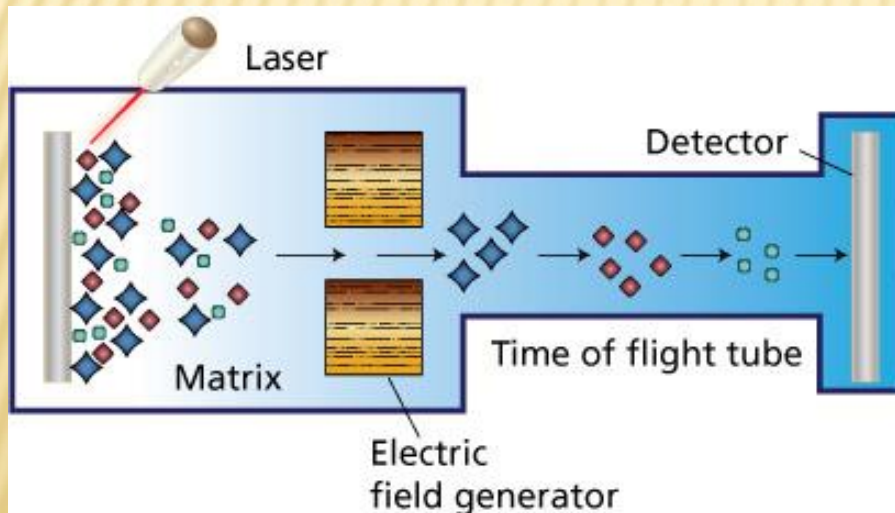
1993/1994 - algoritmus pro korelace sekvence proteinů a MS dat
- 1. identifikovaný protein z 2D

Historie proteomiky

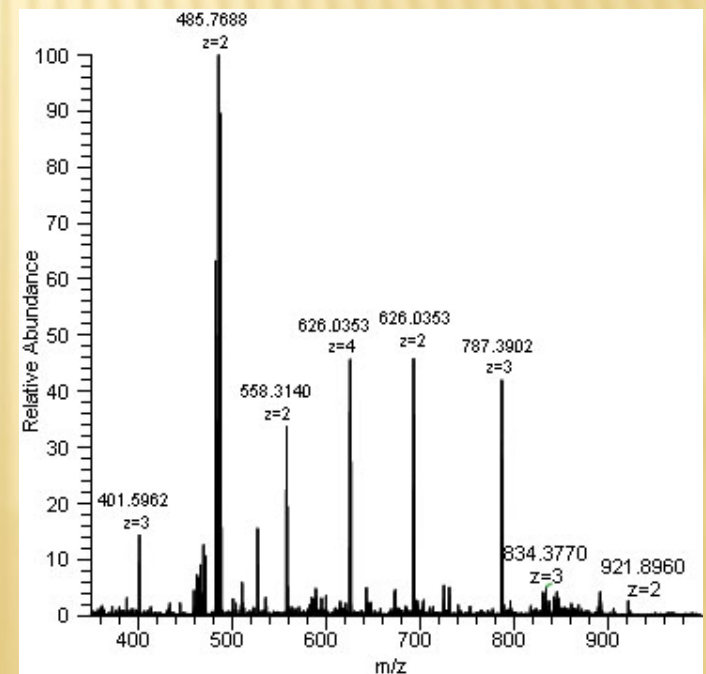

Hmotnostní spektrometrie

- umožňuje kvalitativní a kvantitativní analýzu látek
- principem je tvorba pozitivně či negativně nabitých částic (iontů), které se rozliší na základě poměrů jejich hmotnosti a náboje (m/z) a poté jsou zaznamenány detektorem
- výsledkem je hmotnostní spektrum, které graficky znázorňuje četnost iontů na hodnotě m/z

MALDI

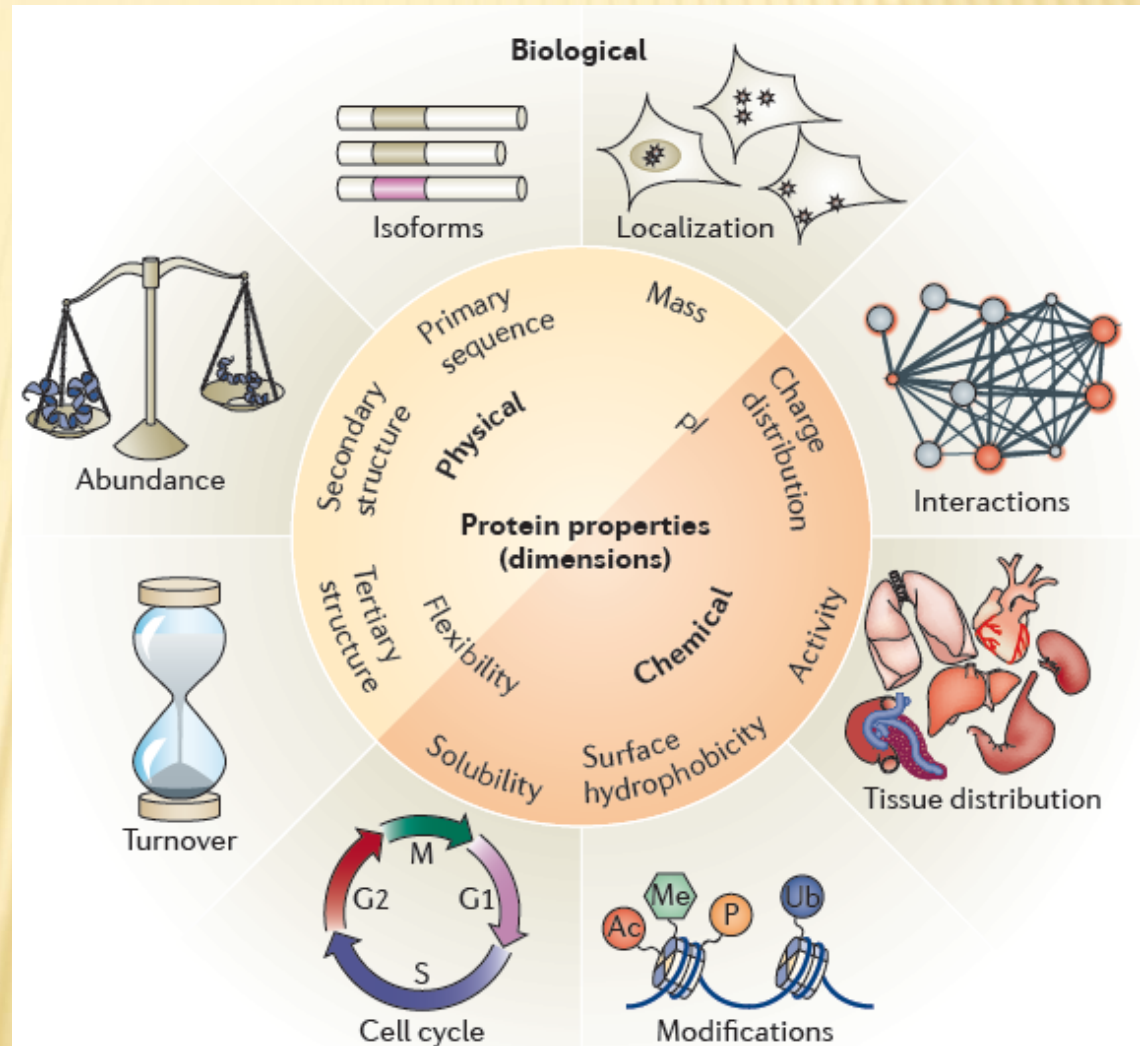
Proteomika

Nové metody:

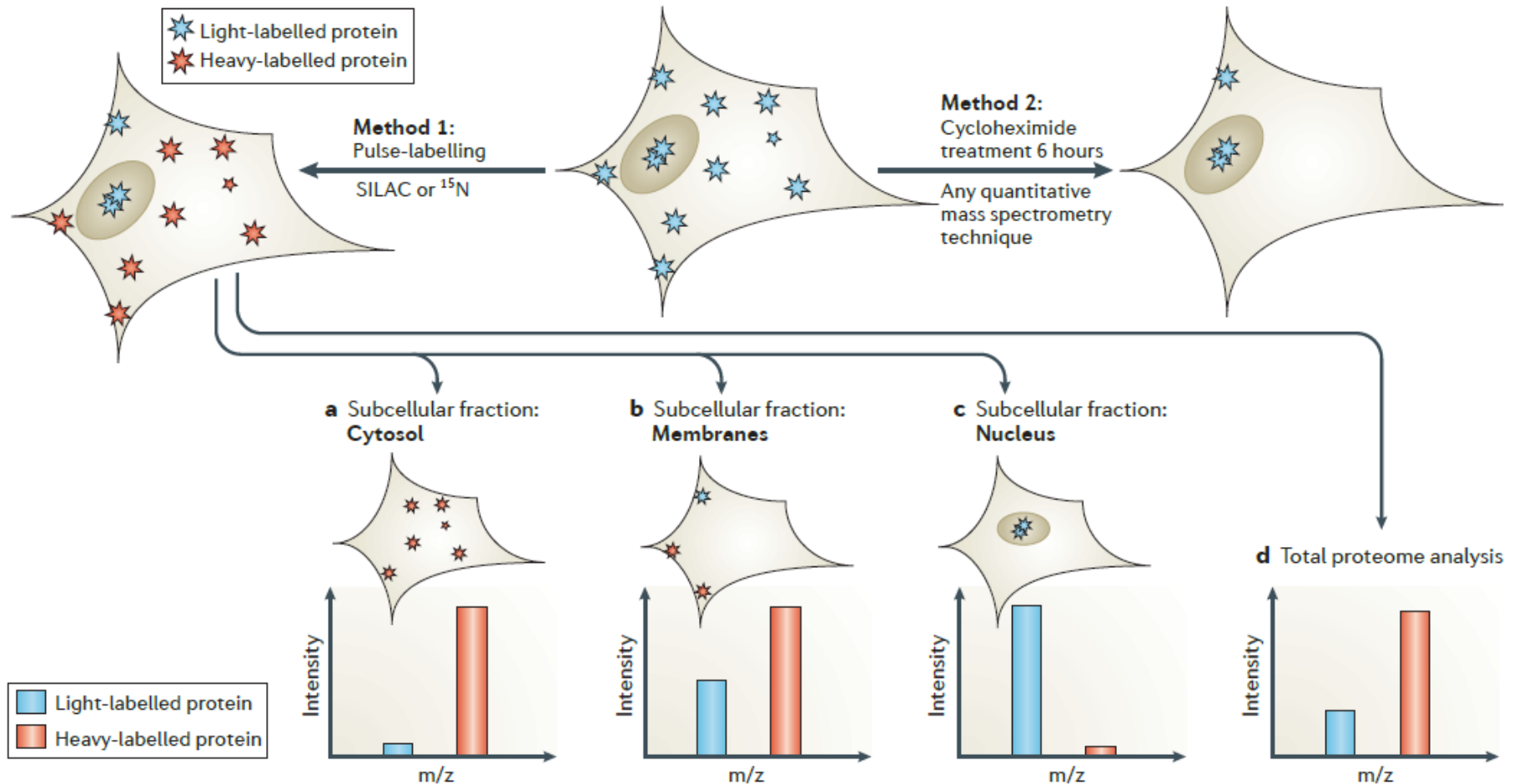
- příprava vzorku
- značení proteinů
- separace proteinů
- hmotnostní spektrometrie

- rychlost
- kapacita
- citlivost
- rozlišení

„ proteom organismu za 1. den“

Protein turnover

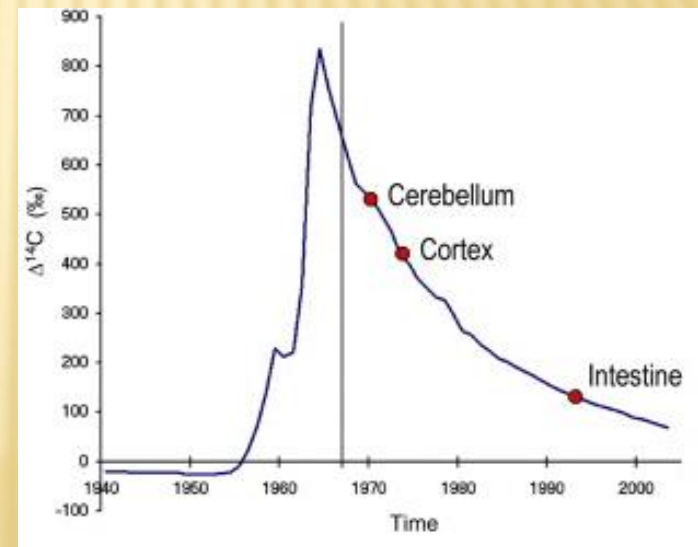
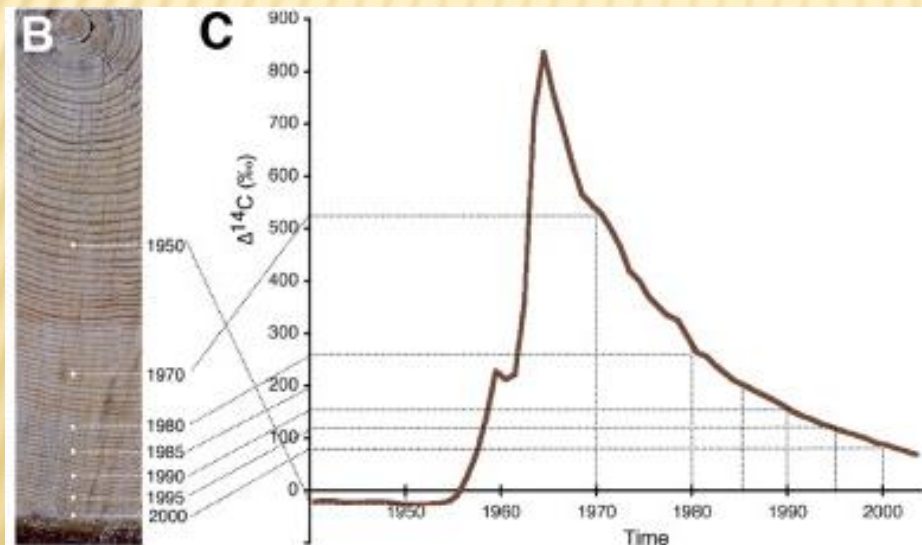

Jak staré jsou buňky v lidském těle?

- hladina izotopu ^{14}C v přírodě v historii konstantní
- testy nukleárních bomb (1955-1963) - nárůst ^{14}C
- množství ^{14}C v určité oblasti lze určit analýzou letokruhů (MS)

Jonas Frisén

Databáze

- obrovské množství dostupných informací

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_biological_databases

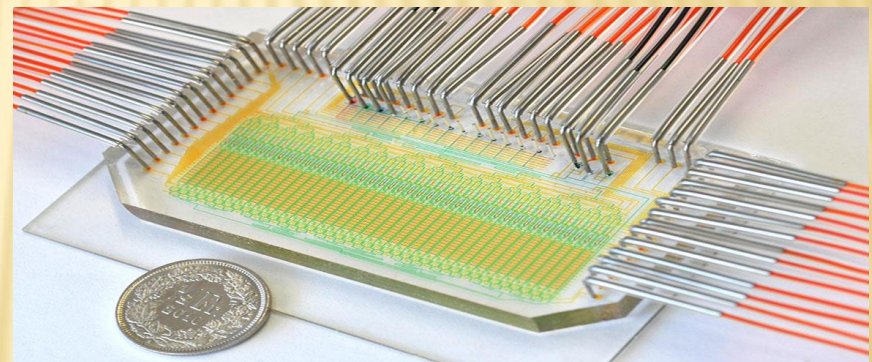
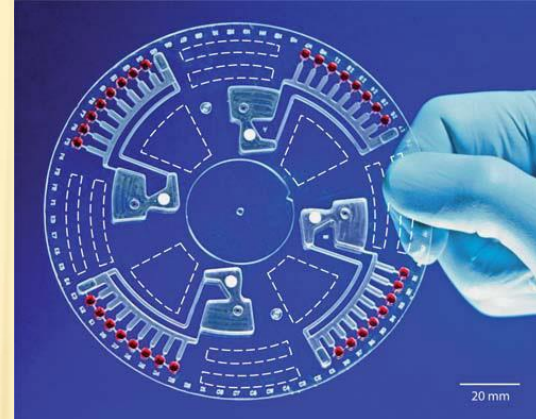
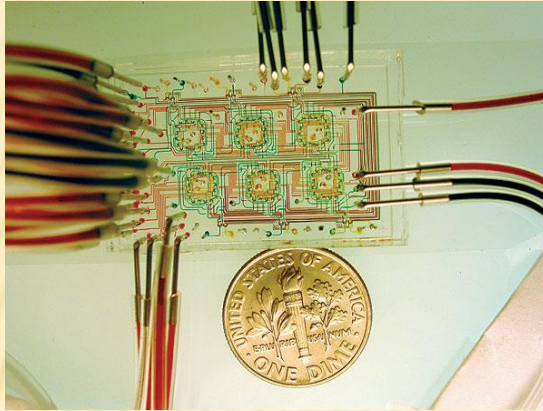
Genomy - organismy, sekvence, mutace, polymorfismy

Proteomy - organismy, sekvence, struktury, interakce

Transkriptomy - expresní databáze, izoformy, sestřih ...

Signální dráhy, metabolické dráhy, choroby, fenotypy, organismy, ...

Mikrofluidika

Lab-on-a-chip

- zařízení, které v sobě integruje různé laboratorní funkce v jediném čipu o velikosti několik mm až cm čtverečnicích

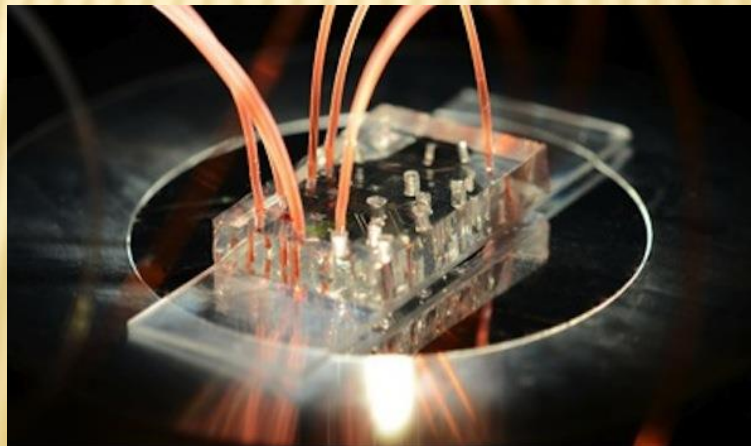
Mikrofluidika

× Biologické aplikace:

- PCR, imunoanalýzy, elektroforézy, detekce bakterií, kultivace a kokultivace buněk, single-cell analýzy, simulace proudění krve, analýza mechanických vlastností buněk, migrace buněk, intravazace/extravazace, funkce a struktura proteinů ...

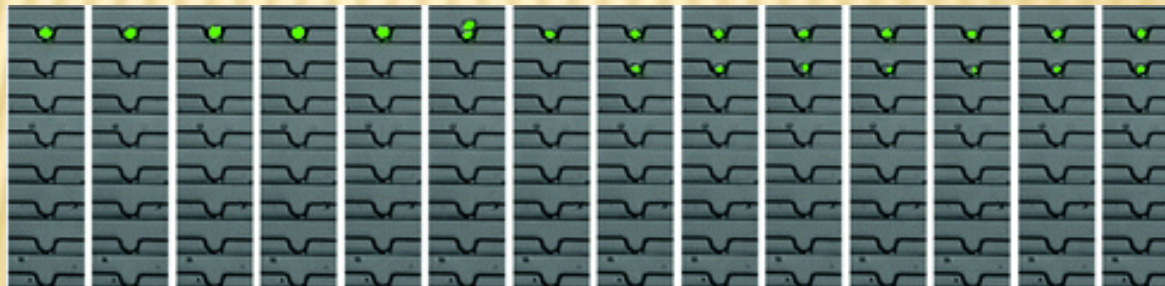
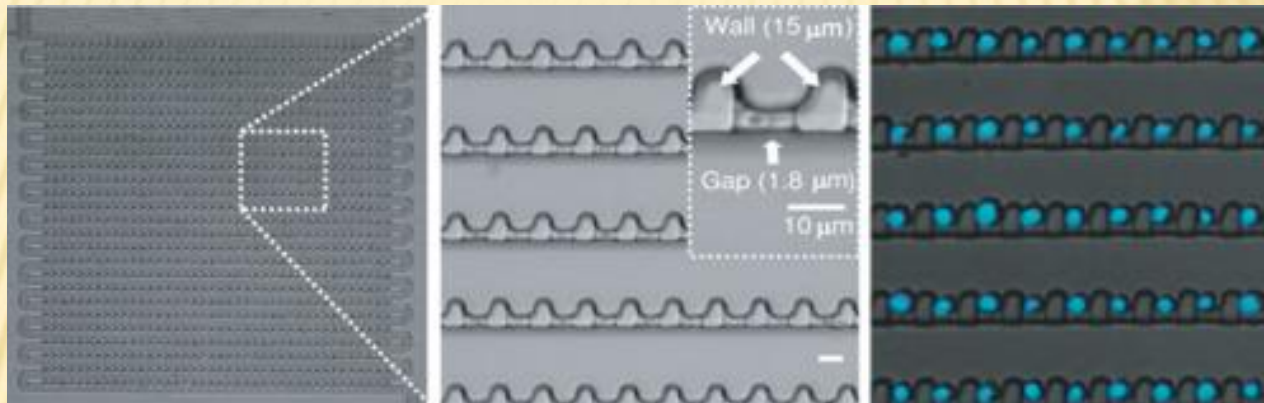
× Chemické aplikace:

- separace molekul, chemické reaktory, detekce chemikálií, biosenzory, skřínínek léčiv, ...

Mikrofluidika

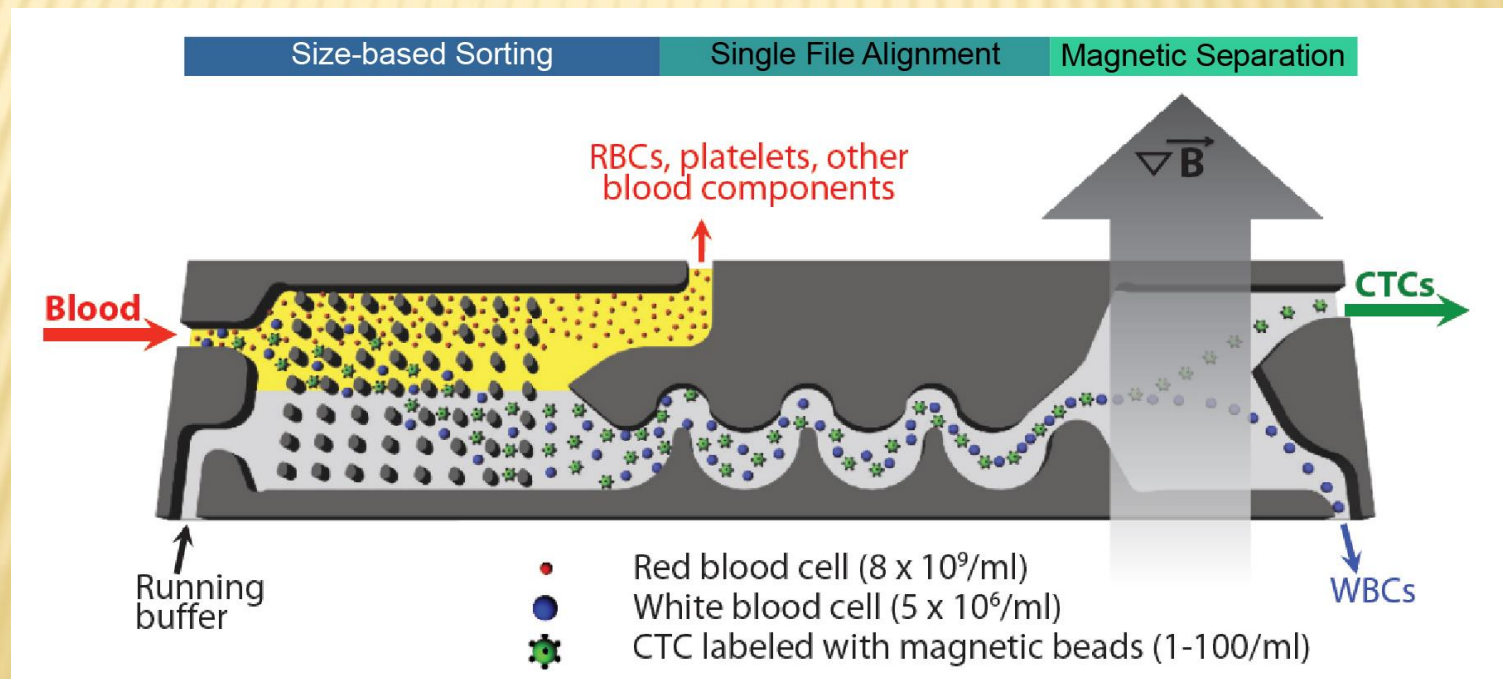
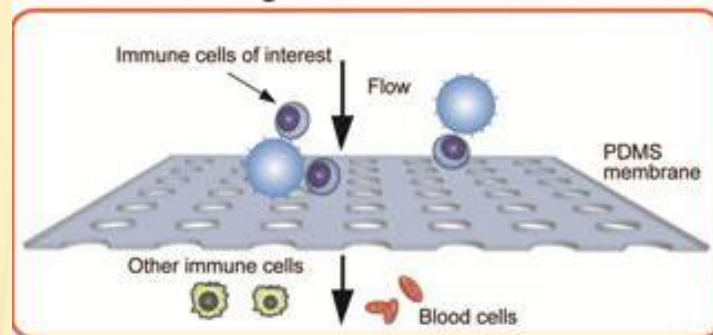
Single-cell analýzy

Mikrofluidika

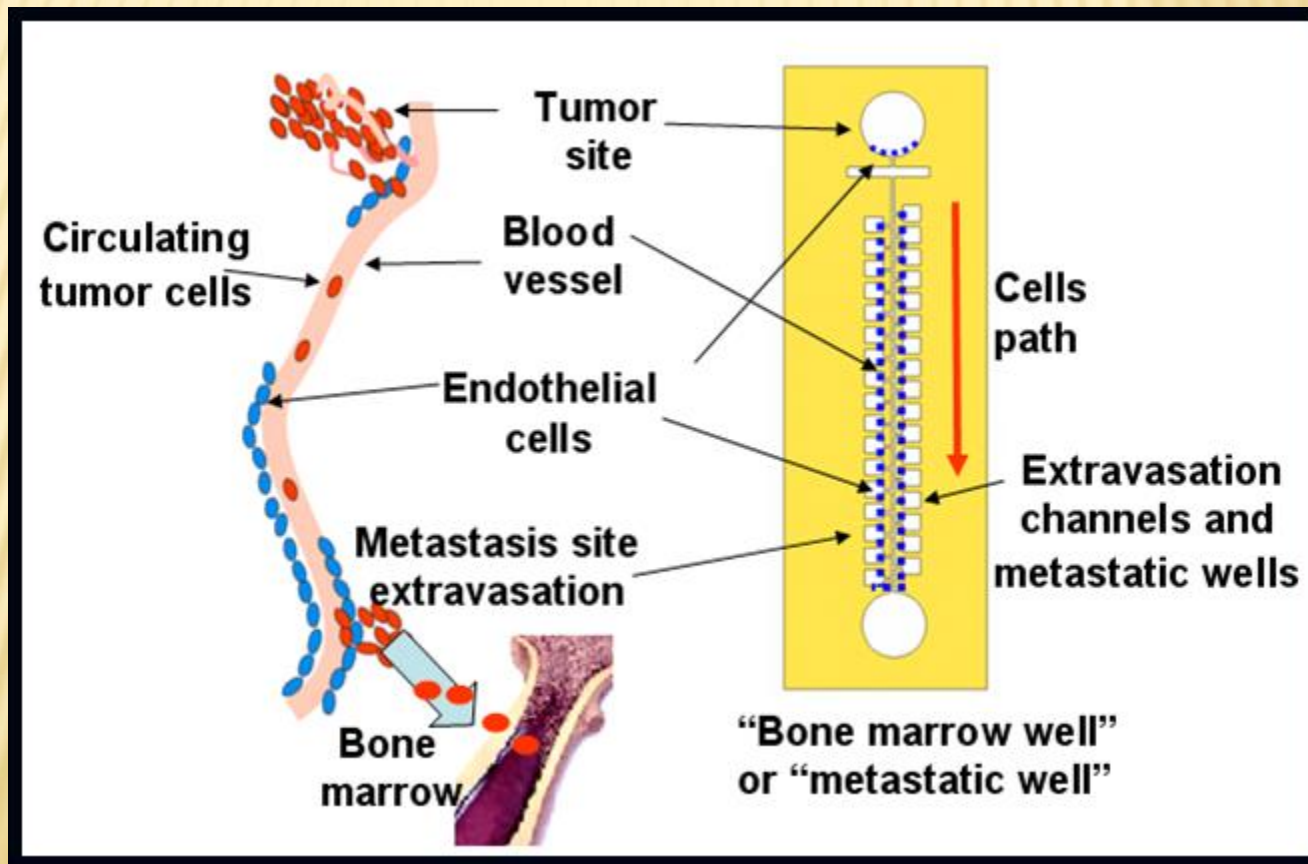
Sortování buněk

Cell isolation using PDMS microfiltration membrane

Mikrofluidika

Analýza extravazace

Děkuji za pozornost

